

Groenstructuurplan Leiderdorp 2000

Groenstructuurplan

Leiderdorp

2000

Nieuwland advies

GROENSTRUCTUURPLAN

LEIDERDORP

eindrapport

Oktober 2000

9831LG B
Nieuwland Advies
Postbus 522
6700 AM Wageningen
tel. 0317-467246
fax. 0317-467200
e-mail: Advies@Nieuwland.nl

SAMENVATTING

In een uitgebreide analyse voor het Groenstructuurplan Leiderdorp zijn de hoofdlijnen van de ontwikkeling, ondergrond, groen- en waterstructuur en bestaand beleid geanalyseerd. De analyse heeft geleid tot een aantal conclusies of kenmerken van de structuur van groen in Leiderdorp:

1. Water bepaalt de ontwikkeling en de stedenbouwkundige structuur van Leiderdorp.
2. Bij de ontwikkeling langs waterlijnen is vervolgens de wegenstructuur structuurbepalend, de afzonderlijk gebouwde wijken hebben elk een eigen sfeer.
3. Binnen het door mensen gebouwde waternetwerk is een verschil van bodemtypen tussen de drogere en stevige oeverwalgronden langs de Oude Rijn en de venige en dalende klei op veenpolders in het oosten; dit verschil is beperkt zichtbaar in het groen.
4. De hoofdwatertgangen in het waternetwerk vormen een blauwe ring, grotendeels om de kern gelegen. Het groen langs de blauwe ring maakt onderdeel uit van de recreatieve groenstructuur.
5. De kavelrichting is kenmerkend voor de ontstaanswijze en huidige waterstructuur van Leiderdorp. De wijken worden begrensd door kavellijnen met water. De kenmerkende richting van de kavels in de bebouwde kom is oost-west. De kavellijnen tussen de wijken vormen tevens de groene begrenzing van de wijken.
6. De historische en groene elementen in Leiderdorp verwijzen naar het ontstaan van het dorp aan rivier (bebouwing), de bouw van een waternetwerk (molens) en de oude waterlopen en dijkstructuren.
7. De ring van provinciale wegen heeft deels het interlokale verkeer uit de kern overgenomen.
8. De Engelendaal is voor het huidige verkeersgebruik overgedimensioneerd. Het langzaamverkeer gaat voornamelijk via groenstroken naar het centrum.
9. De ruimtelijke groene opbouw van Leiderdorp nu wordt bepaald door de grote groenvlakken van de Houtkamp, de Bloemerd en Engelendaal voor het hele dorp en de groene long en dolk en de recreatieplas in de Buitenhof. De groenelementen zijn langs of aan wegen en water gelegen.
10. Losse en kenmerkende groen- of stedelijke elementen zijn de randen (Oude Rijn aan de westzijde, de provinciale wegen aan de noord- en oostzijde en het open gebied van de Munnickenpolder aan de zuidzijde en historische bebouwing langs de Hoofdstraat).
11. In het groen van Leiderdorp zijn hoge natuurwaarden in de grote groenelementen aanwezig (zoals in de Houtkamp en de Bloemerd).
12. Er is geen herkenbare bomenstructuur en groenstructuur gekoppeld aan wegen in Leiderdorp.
13. Ecologisch beheer is niet overal toepasbaar, maar de grootste kansen liggen langs het water, de bermen en in de grote groengebieden.
14. Stedelijke ontwikkelingen bieden kansen om nieuw groen aan te leggen, meer structuur aan te brengen en oud groen te verbeteren.
15. De wijken kunnen in grofweg 8 verschillende typen aangeduid worden (oude woonwijken met verspreid groen, woonwijken met hoog- en laagbouw en beperkt groen, woonwijken met centrale groenstructuur, nieuwbouw met geclusterd openbaar groen, buitengebied, bedrijventerrein, winkelcentrum en dienstenwijk).
16. Er is geen samenhangend groenbeleid in de gemeente Leiderdorp aanwezig.

In vervolg op deze analyse zijn beleidsuitgangspunten geformuleerd. Deze zijn uitgewerkt in een visie op het groen van Leiderdorp. De visie leidt tot projecten en acties, naast een themagewijze behandeling van het groen. Het betreft de thema's kleinschalig groen, hondenplezier en natuur.

Beleidsuitgangspunten

Beleidsuitgangspunten beschrijven de beleidsimplicaties van de conclusies uit de analyse. Zij zijn bedoeld als statements ter vaststelling binnen de gemeente in voorbereiding op de visie. In de visie fungeren Beleidsuitgangspunten als randvoorwaarden.

1. De gemeente inventariseert zowel gemeentelijke als particuliere groene elementen (monumentale bomen), legt deze vast en zorgt voor duurzaam beheer.
2. Water en infrastructuur zijn structuurbepalend voor de hoofdgroenstructuur.
3. De samenhang van groen, water en infrastructuur is de basis voor de hoofdgroenstructuur.
4. De gemeente stelt de hoofdwaterstructuur 'blauwe ring' en wegenstructuur vast als basis voor een groenstructuur.
5. Voor de visie op een hoofdgroenstructuur gaat de gemeente uit van een afkoppeling van de Engelendaal voor interlokaal verkeer.
6. De samenhang van langzaamverkeersroutes en groen gebruikt de gemeente als basis voor haar plannen.
7. De gemeente stelt sferen per wijk vast als basis voor duurzaam groenbeheer binnen de hoofdgroenstructuur.
8. In de hoofdgroenstructuur en de sferen wordt gestreefd naar duurzaam beheer en duurzame soorten passend bij de bodemgesteldheid van Leiderdorp.
9. De gemeente stelt randvoorwaarden en ontwerpgegevens voor het groen in Leiderdorp vast.
10. De gemeente evalueert en heroverweegt natuurgericht beheer in de hoofdgroenstructuur en streeft actief naar natuur en natuurwaarden in het openbaar groen.
11. Kansen voor groen in stedelijke ontwikkelingen (stedenbouwkundig dan wel verkeerstechnisch) worden door de gemeente benut; groen wordt in een vroeg stadium (probleemverkenning) betrokken bij planvorming.

Deze elf beleidsuitgangspunten worden in de visie in vier elementen uitgewerkt.

Visie op het groen in Leiderdorp.

Het doel van het Groenstructuurplan Leiderdorp is het aangeven waar de structuur van het groen en water in samenhang met het landschap en de ruimtelijke opbouw van Leiderdorp kan worden versterkt.

De landschappelijke basis voor de visie wordt gevormd door de water- en infrastructuur en verkaveling (al dan niet verstoord). De kansen in het ruimtelijke beeld van water, wegen en groen van Leiderdorp vormen de bouwstenen voor de hoofdgroenstructuur. Dit zijn:

- 1 De groen-blauwe ruggengraat.
- 2 De landschappelijke contramal.
- 3 De confrontatie tussen stad en land.

1. De groen-blaauwe ruggengraat

De Engelendaal en de Ericalaan/Van der Valk Bouwmanweg met landschappelijke inrichting en de wijkontsluitingswegen met groenaankleding (en water) daar dwars op vormen een groene (blauwe) ruggengraat in Leiderdorp. De noord-zuid wegen lopen door tot in de Munnickenpolder en de Boterhuispolder. De groen-blaauwe ruggengraat valt eveneens samen met drie netwerken voor de natuur. De drie netwerken zijn voor waternatuur, bermnatuur en bosnatuur. De netwerken verbinden de groen-blaauwe ruggengraat met de landschappelijke contramal. Er wordt vanuit gegaan dat deze drie netwerken tegelijkertijd worden uitgewerkt.

2. De landschappelijke contramal

Om Leiderdorp (de mal) ligt een landschappelijke contramal: de open gebieden en de hoofdwatgangen met een herkenbare groenaanleg. Kenmerkend zijn de Oude Rijn met bomerij en Jaagpad langs het water, de Dwarswating met open groene en bloemrijke taluds, de Does en Ruige kade met een open landschappelijk beeld.

De watgangen vanaf de hoofdwatgangen (Dwarswating en Oude Rijn) naar de Houtkamp liggen grotendeels parallel aan de wijkontsluitingswegen (de ribben) uit de groene ruggengraat. Deze combinatie versterkt het belang van water en groen langs de wijkontsluitingswegen.

De grens van stedelijke mal en landschappelijke contramal zijn het 'Balkon' en de 'Veranda'. Het Balkon bestaat vooral uit zichtlijnen door het groen en de bebouwing naar het buitengebied, (water of polder) maar met beperkte toegang. De Veranda is bereikbaar; vanuit de Veranda stap je zo het buitengebied in.

3. De confrontatie tussen stad en land

In het centrum van Leiderdorp komen de stedelijke groene ruggengraat en de landschappelijke contramal bij elkaar in de Houtkamp en het winkelcentrum als een spin in het web.

Het stedelijke en het landelijke groen kunnen elkaar op die plaats versterken en aanknopingspunten bieden voor de inrichting van het nieuwe centrum.

Voor de resultaten van deze bouwstenen wordt verwezen naar de kaart in de visie. Naast de drie bouwstenen is een vierde bouwsteen vastgesteld. Het gaat om de groene sferen in de wijken.

Het beeld van het groen buiten de hoofdgroenstructuur wordt bepaald in verschillende wijksferen en de historische relictten die zich daarbinnen bevinden. Deze invulling van de wijksferen is een afgeleide van de invulling van de hoofdgroenstructuur. Voor de wijksferen geldt in algemene zin: behoud en versterking. Historische relictten kunnen bijvoorbeeld versterkt worden door deze met groen te 'etalen'.

Er zijn in Leiderdorp de volgende sferen te herkennen (zie voor beschrijving hoofdstuk 4):

- oude woonwijken met verspreid groen,
- woonwijken met hoog- en laagbouw en beperkt groen,
- woonwijken met centrale groenstructuur,
- moderne woonwijk met geclusterd openbaar groen,
- buitengebied,
- bedrijventerrein,
- winkelcentrum,
- dienstenwijk.

De gemeente neemt zich voor binnen het huidige budget de komende jaren volgens een prioriteitenlijst ontwerpogaven, afschrijving en omvorming van groen en normaal beheer te gaan uitvoeren om duurzaam kwaliteit in het groen te bereiken. Daarmee bereikt de gemeente een duurzame verbetering en hogere kwaliteit van het openbaar groen. Daarvoor heeft de gemeente ook geld beschikbaar gesteld. In totaal zal jaarlijks ongeveer 300.000 gulden extra uitgetrokken worden voor het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar groen.

INHOUD

Pag.

VOORWOORD.

SAMENVATTING

INHOUD

1	INLEIDING	1
	1.1 Waarom een Groenstructuurplan?	1
	1.2 Doel van het plan	1
	1.3 Algemene randvoorwaarden voor groenbeleid	2
	1.4 Wijze van totstandkoming en communicatie	2
	1.5 Leeswijzer	3
2	DORP AAN DE RIVIER EN HET GROENE HART	5
3	DE RUIMTELIJKE OPBOUW VAN LEIDERDORP	7
	3.1 Water	7
	3.2 Infrastructuur	11
4	DE WIJKEN VAN LEIDERDORP	13
5	HUIDIG GROEN EN NATUUR	19
	5.1 Groen	19
	5.2 Natuur	21
6	CONCLUSIES ANALYSE	25
7	VISIE OP HET GROEN IN LEIDERDORP	27
	7.1 Visie	27
	7.2 Wijksteren	31
	7.3 Thema's	35
	7.3.1 Thema: Omgaan met groen in de wijk	37
	7.3.2 Thema: Natuur	39
	7.3.3 Thema: Hondenplezier	43

8	REALISATIE VAN DE VISIE	45
	8.1 Van visie naar projecten	45
	8.1.1 Thematische projecten	45
	8.1.2 Beheersprojecten	48
	8.1.3 Integrale inrichtingsprojecten	48
	8.1.4 Sectorale inrichtingsprojecten	49
	8.2 Prioriteit en fasering van projecten	50
	8.3 Financieringsstrategie	52
	BIJLAGE 1 RANDVOORWAARDEN AFSTOTEN GROEN	
	BIJLAGE 2 PROJECTVOORSTELLEN VOOR DE GROENSTRUCTUUR VAN LEIDERDORP	
	BIJLAGE 3 TABEL MET DE PRIORITERING VAN PROJECTVOORSTELLEN VAN BETEKENIS VOOR HET HELE DORP.	
	BIJLAGE 4 ALGEMENE PRINCIPES VAN GROENFINANCIERING	
	BIJLAGE 5 LITERATUURLIJST	
	BIJLAGE 6 TOEKOMSTBEELD WIJKSFEREN NADER BESCHREVEN	
	BIJLAGE 7 VERSLAG WORKSHOP GROENSTRUCTUURPLAN LEIDERDORP	
	BIJLAGE 8 METHODE VAN RAMING BUDGETVRAAG GROENSTRUCTUURPLAN LEIDERDORP	

1 INLEIDING

1.1 Waarom een Groenstructuurplan?

Het openbaar groen en het water in Leiderdorp is het visitekaartje van de gemeente en van belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. De gemeente wil het groen behouden en versterken.

Wat er nu echter ontbreekt is een visie op het openbaar groen. Het is daarom nodig de structuur en samenhang van het groen vast te stellen.

De visie wordt ontwikkeld en vastgelegd voor de komende 20 jaar en is de basis voor diverse beheerplannen en geeft randvoorwaarden voor de aanleg en/of herinrichting van groen. Dit alles in samenhang met ander boven lokaal en gemeentelijk beleid.

Daarnaast is er speciale aandacht nodig voor het water in Leiderdorp, omdat zij beeldbepalend is in de kwaliteit van het openbaar groen van de gemeente.

1.2 Doel van het plan

In het Groenstructuurplan wordt het beleid voor het openbaar groen op basis van een visie op de groenstructuur vastgesteld. Daarvoor wordt het beeld van Leiderdorp beschreven: hoe is het groen van de gemeente Leiderdorp ontstaan, hoe ziet het er uit of wat voor sferen geeft het groen in de gemeente? En wat nu zijn de kwaliteiten en de knelpunten in het openbaar groen?

De visie op de hoofdgroenstructuur brengt de huidige kwaliteiten en knelpunten in samenhang met een toekomstig wensbeeld. In het plan worden concrete acties vastgesteld ter uitwerking van de visie op het groen, voor het behoud en de ontwikkeling van de kwaliteiten en voor het oplossen van de knelpunten.

Met het ontwikkelen en vaststellen van het Groenstructuurplan is het beleid bepaald. Het geeft de wijze aan waarop de gemeente het groen de komende 20 jaar behoudt, ontwikkelt en beheert. Hoewel dit een belangrijke stap is, zijn vervolgstappen noodzakelijk. Het plan is vrij abstract en zal moeten worden vertaald om het dagelijks beheer te kunnen uitvoeren. Hiervoor zijn beheerplannen en werkplannen nodig, die regelmatig dienen te worden geactualiseerd. Als basis voor de beheer- en werkplannen is er tevens een goede inventarisatie van het groen nodig. Ook deze dient actueel te worden gehouden. Zie het schema op voorgaande pagina voor de relatie tussen een visie op groenbeleid en realisering.

Het Groenstructuurplan is een sectoraal plan en is geschreven vanuit een groene invalshoek. Er is echter aansluiting gezocht bij andere relevante beleidsterreinen. Het is niet uit te sluiten, mede gelet op de looptijd van dit plan, dat in de praktijk conflicterende belangen kunnen ontstaan met andere gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Wanneer zich dit voordoet, zullen op basis van de dan bestaande situatie keuzes moeten worden gemaakt waarbij dit plan zal dienen als toetsings- en afwegingskader. Ook is het plan het uitgangspunt voor het ontwikkelen van aanvullend beleid en bij het beheer van de openbare ruimte.

1.3 Algemene randvoorwaarden voor groenbeleid

In het Groenstructuurplan wordt het groenbeleid vastgesteld voor de gehele gemeente Leiderdorp. Hierbij is primair gekeken naar het groen dat in eigendom en in beheer is bij de gemeente. Bij het maken van het plan is rekening gehouden met een aantal randvoorwaarden.

Het plan moet aansluiten op bestaande gemeentelijke en regionale plannen voor de openbare ruimte, bijvoorbeeld het Ecologisch beleidsplan van de gemeente Leiden, het Waterbeheersplan 2000, de W4 plannen, de aanzetten tot de centrumvisie Leiderdorp en het Structuurplan Leiderdorp. Het Groenstructuurplan plaatst zich daarmee ook in een regionaal en zelfs nationaal kader.

Het Groenstructuurplan dient de basis te zijn voor Groenbeheer- en werkplannen. Daarom is in de planopzet gekozen voor een duidelijk beeld of sfeer van groen per deelgebied. In het plan moet worden aangegeven hoe de uitvoering wordt gefinancierd.

Naast het openbaar groen speelt in Leiderdorp ook het particulier groen een belangrijke rol in het groene beeld van de gemeente. Voor behoud en ontwikkeling van ook particulier groen zijn voorlichting en inspraak over het Groenstructuurplan belangrijk en gericht op draagvlak en medewerking bij de bevolking.

1.4 Wijze van totstandkoming en communicatie

Voor het planproces is een open aanpak toegepast, gericht op het verkrijgen van draagvlak. Hoe zijn de interne en externe communicatie geregeld?

De inhoud is in een aantal stappen van inventarisatie van groen naar uitvoering van een visie op groen uitgewerkt met een brede werkgroep van de gemeente. Een groot aantal mensen buiten en binnen de gemeente heeft ook meegewerkt aan de totstandkoming van het rapport, waaronder de (ad hoc) werkgroep natuur en de gemeentelijke deelnemers van de workshop op 2 december (zie voor verslag de betreffende bijlage).

Het creëren van meer draagvlak voor de uitvoering van het Groenstructuurplan en het Communicatieplan bij de ambtenaren en de inwoners van de gemeente is een tweede doel. In het Communicatieplan bij dit Groenstructuurplan worden de belangrijkste gemeentelijke procedures ten aanzien van communicatie over groen vastgelegd.

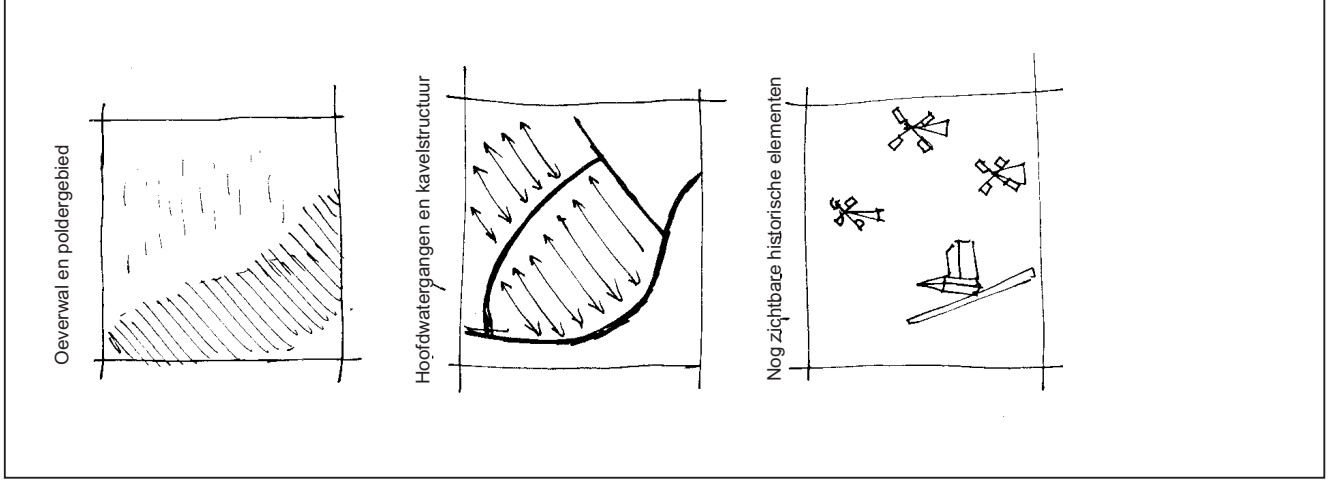
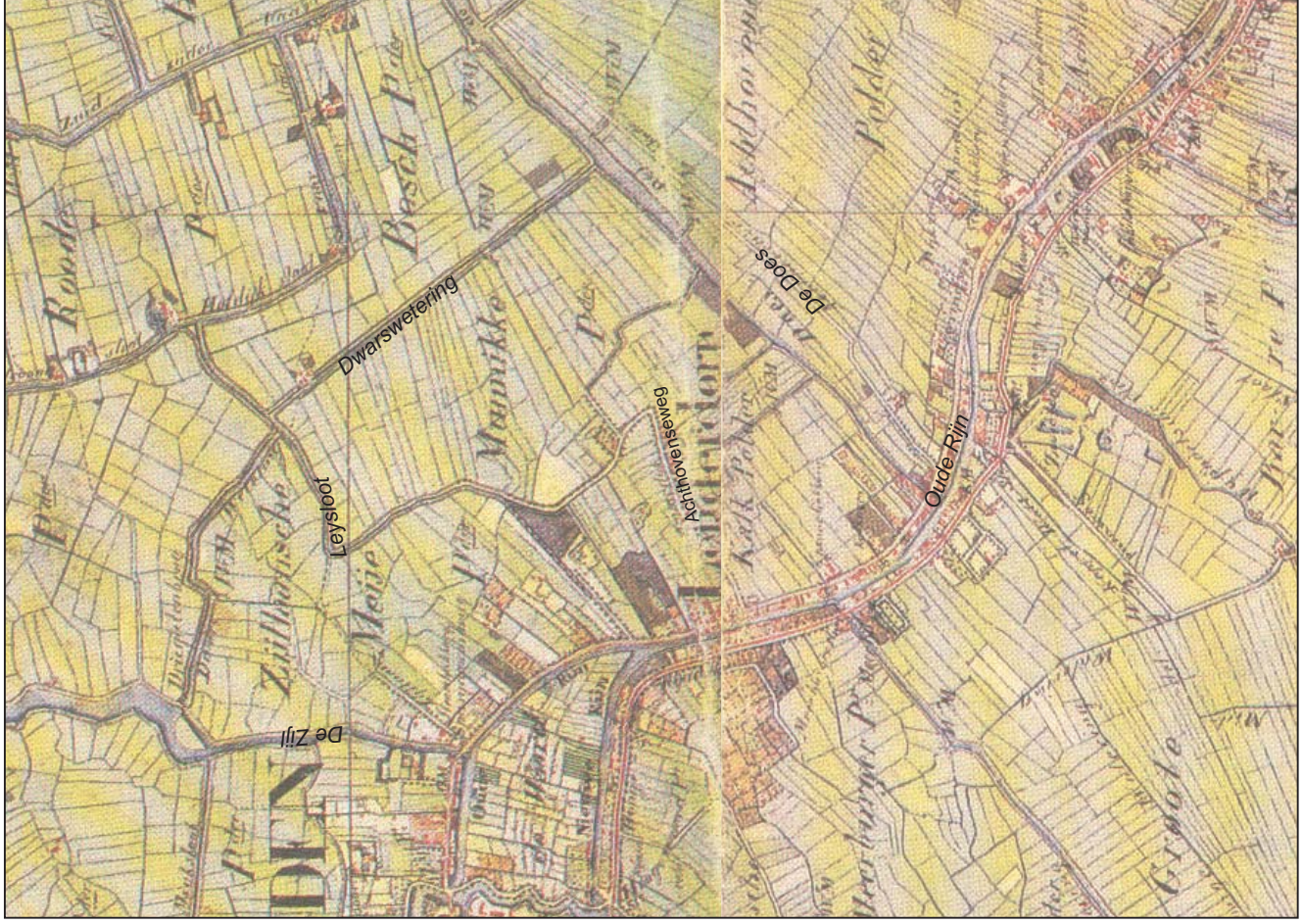
1.5 Leeswijzer

De hoofdstukken 2 tot en met 5 beschrijven de ondergrond en ontginningsgeschiedenis, de hoofdstructuur, de te onderscheiden wijken en het groen. Op grond daarvan zijn kansen en knelpunten onderscheiden. Deze komen in beleidsuitgangspunten voor groenbeleid tot uiting. Hoofdstuk 6 bevat de kwaliteiten- of kenmerkenkaart. Deze kaart vat de ruimtelijke kwaliteiten van het huidige groen samen. Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het groen in een visie op de hoofdgroenstructuur en een aantal sferen in het groen zijn in hoofdstuk 7 uitgewerkt. De plankaarten vatten deze benadering samen.

In de daaropvolgende hoofdstukken worden ontwerpopties die uit de visie op het groen zijn af te leiden, losstaande thema's rond praktische problemen en concrete projectvoorstellen gedefinieerd. Deze uitvoeringsaspecten krijgen een prioriteitsvolgorde en worden afgewogen tegen de financiële mogelijkheden. Zo mogelijk zal een financieringsstrategie worden toegevoegd aan het plan.

Om snel tot de hoofdpunten uit het rapport te komen wordt aangeraden om te lezen: de kansen en knelpunten uit de hoofdstukken 2-5, de voorgestelde beleidsuitgangspunten met kwaliteitskaart (hoofdstuk 6) en de visie op hoofdlijnen (hoofdstuk 7) met visiekaart. Om het rapport helder en overzichtelijk te houden is achtergrondinformatie in de bijlagen opgenomen.

Groenstructuurplan Leiderdorp 2000
Historische kaart 1850

gemeente Leiderdorp 2000
 schaal: 1:17.000

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu
Mieuwland
 Postbus 522 6700 AM Wageningen
 telefoon 0172-421711 telefax 0317-425046

Leiderdorp ligt aan de rivier de Oude Rijn en de rand van het Groene Hart. In het westen grenst het dorp aan de bebouwing van Leiden, met de Oude Rijn als grens, maar ten noorden, oosten en zuiden van Leiderdorp liggen nog de open polders.

De eerste bewoning, op de plaats van het huidige Leiderdorp, heeft plaatsgevonden langs de Oude Rijn op de hoger gelegen oeverwal. De daarachter gelegen ontoegankelijke veengronden werden vanaf de late Middeleeuwen vanaf de Oude Rijn ontgonnen. Een oud verkavelingspatroon van polders met langgerekte smalle kavels is nog steeds terug te vinden in de huidige opbouw en de richting van de waterlopen binnen de bebouwde kom in Achthovenpolder en Munnickenpolder. In de overige polders (Kalkpolder, Meyepolder en Boterhuispolder) is een op oude veenstroompjes en kreken gebaseerde blokverkaveling terug te vinden.

Voor de waterbeheersing van de polders werden dijken, weteringen en molens aangelegd. De oudste polders zijn de Munnickenpolder en de polder Achthoven ten zuiden van het huidige Leiderdorp. De Bospolder is tot de drooglegging in 1628 nog steeds een op zichzelf liggend eiland tussen de Does en de Dwarswatering.

De bebouwing van Leiderdorp wordt, met uitzondering van de Leyhof, nu begrensd door de hoger gelegen watergangen die als boezem fungeren: Dwarswatering, Zijl, Oude Rijn en Does. Vanaf de oeverwal langs de Oude Rijn naar het noordoosten is het hoogteverschil geleidelijk aflopend. Leiderdorp was vanaf het begin van de 20e eeuw een lintdorp van boerderijen en een kerk op de oeverwal langs de Oude Rijn. Het klooster Engelendaal was in het open poldergebied gelegen. Op de kaart van 1850 is deze situatie nog goed zichtbaar. Zie de kaart hiernaast voor een overzicht.

De grote uitbreiding van Leiderdorp begon al voor de Tweede Wereldoorlog. Allereerst achter de lintbebouwing (Kerkwijk en Zijlkwartier), maar na de oorlog werd er steeds meer naar het noordoosten gebouwd. Eerst tot aan de Acacialaan, toen tot de Engelendaal en vanaf de jaren '70 ook ten oosten daarvan tot aan de Dwarswatering.

De Rijksweg A4 werd midden jaren '50 aangelegd, dwars door het oude dorp en vormt nu de zuidostrand.

Nog zichtbare historische elementen in en bij de bebouwde kom zijn de drie molens (twee langs de Dwarswatering en een bij de Does), de kerk aan de Hoofdstraat, de oude bomen aan het eind van de Laan van Ouderzorg (restant van een tuin), een deel van het jaagpad langs de Oude Rijn en de boerderijen met oude erfbeplantingen (waaronder monumentale bomen) langs de Achthovenerweg.

Buitengebied

In het buitengebied, langs de Oude Rijn, liggen nog verschillende historische oude boerderijen. De sfeer van dit gebied wordt bepaald door de openheid met daarin de particuliere erfbeplanting en de richting van de verkaveling van het achterliggende land, die haaks staat op de richting van de Oude Rijn.

Het buitengebied binnen de bebouwde kom van Leiderdorp wordt begrensd door de Does aan de noordzijde en de bebouwing langs de Achthovenerweg. Opvallend is de aanwezigheid van een doorgaande bomenrij langs het water, waaronder een jaagpad en groene oever.

Kansen en Knelpunten

Kansen

- het behouden van de cultuurhistorische elementen,
- het inventariseren, vastleggen en duurzaam beheren van monumentale bomen.

Knelpunten

- door snelle ontwikkeling van Leiderdorp neemt de herkenbaarheid van historische elementen af, monumentaal groen is in Leiderdorp nog niet afdoende beschermd.

3.1 Water

De blauwe ring

De hoofdwatgangen of -lopen rond Leiderdorp zijn de Oude Rijn, de Dwarswatering, de Zijl en de Does. Deze waterwegen vormen als het ware een blauwe ring om Leiderdorp heen. Het is de boezem om Leiderdorp.

In het oosten ligt de Dwarswatering die uitkomt op de Zijl (in het noorden) en de Does (in het zuiden). De Zijl verbindt de Kagerplassen met de Oude Rijn. De Does sluit aan op de Dwarswatering en de Oude Rijn.

Naast deze brede en hoger gelegen hoofdwatgangen zijn er een groot aantal kleinere sloten en waterlopen. Alle sloten en waterlopen van Leiderdorp komen (indirect, via gemalen) uit op de hoofdwatgangen. Ze volgen de oude kavel-, en ontginningsrichting, haaks op de hoofdwatgangen.

Leiderdorp kent daarnaast een aantal watervlakken, bijvoorbeeld de jachthaven en een zwemvijver in de Buitenhof. In het park de Houtkamp en het recreatie- en sportpark De Bloemerd is ook veel oppervlaktewater aanwezig in de vorm van kleine vijvers en waterlopen.

Functies van het water

Het water rondom Leiderdorp heeft naast de gebruikelijke functies een recreatieve functie. In de hoofdwatgangen vindt naast de beroepsvaart vooral pleziervaart plaats. De pleziervaart gebruikt deze watgangen voor de verbinding met de Kagerplassen.

In de Buitenhof is een vijver met een strandje te vinden. Deze vijver is geschikt om in te zwemmen. Daarnaast is water aantrekkelijk om naar te kijken, in de parken maar ook in de woonwijken. Een groot deel van de hoofdwatgangen is tevens een langzaamverkeersroute. Een fietsverbinding tussen het pad langs de Dwarswatering en de Ruigekade ontbreekt.

Water en groen

De hoofdwatgangen vormen met de kleinere watgangen een samenhangende structuur in de openbare ruimte van Leiderdorp. Water bepaalt de structuur om en in de bebouwde kom.

De hoofdwatgangen zijn breed, liggen met kades hoog rondom Leiderdorp en zijn daardoor goed zichtbaar. Er ligt geen beplanting langs. Aan de westkant van Leiderdorp ligt de bebouwing dicht tegen het water aan, waardoor de beleving van het water en groen minder is dan bij het water in of langs het open buitengebied. Er zijn ook minder mogelijkheden om het water daadwerkelijk te zien.

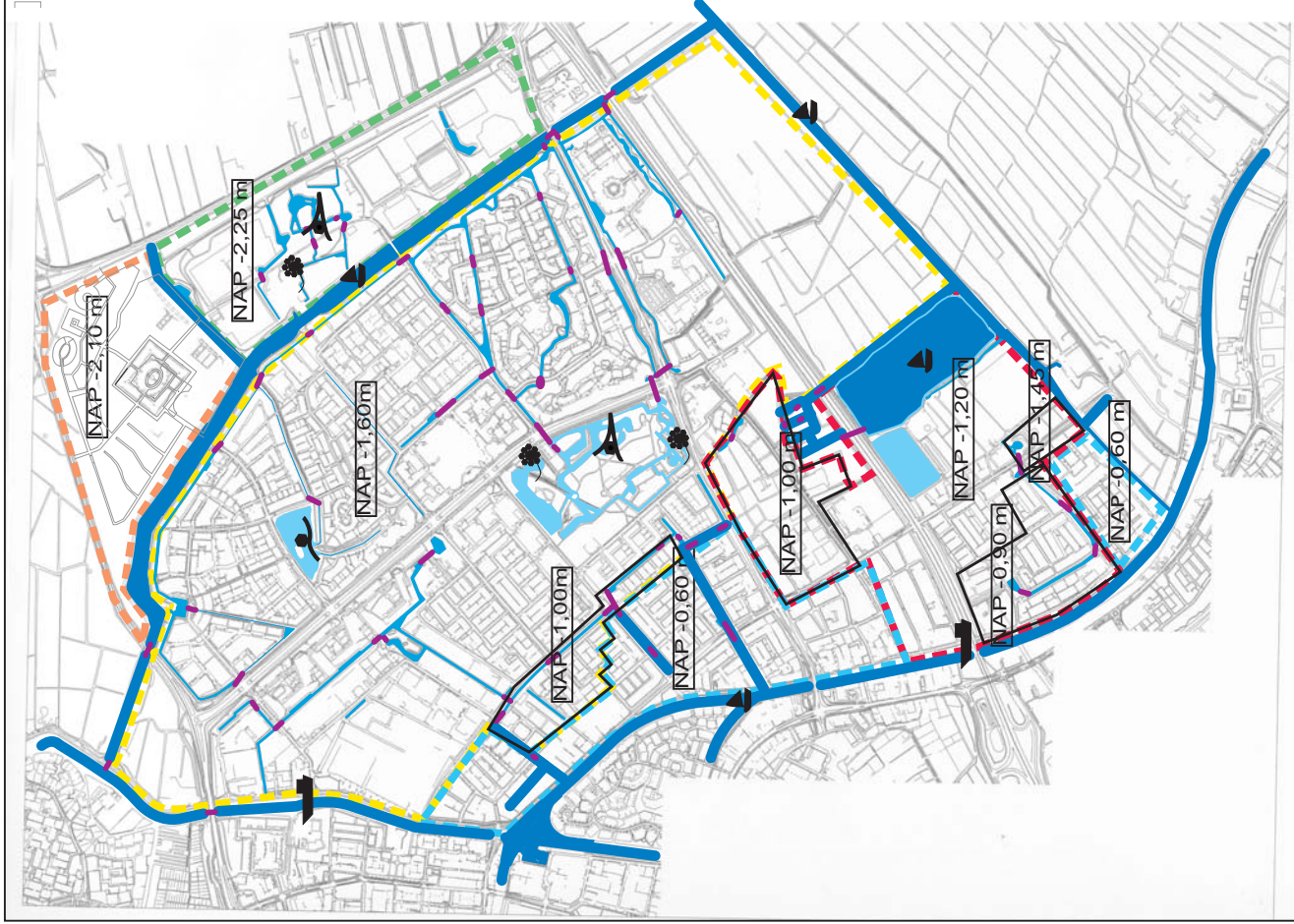
Groenstructuurplan Leiderdorp 2000
Waterkaart

Legenda

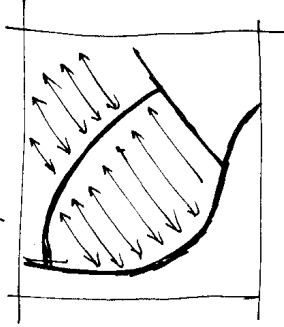
- Boezemwater
- Polderwater
- watervlakken
- Verbindingen (duikers en bruggen)
- Kalkpolder, waterschap De Oude Rijnstromen
- Munniken-, Zijllaan- en Meijepolder, waterschap de Oude Rijnstromen
- Bospolder, waterschap De Oude Rijnstromen
- Boterhuispolder, waterschap de Oude Rijnstromen
- Boezemland, hoogheemraadschap van Rijnland
- Zwemwater
- Beroepsvaart
- Pleziervaart
- Kijken
- Natuur

gemeente Leiderdorp 2000
 schaal: 1:16.500

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu
Mieuwland
 Postbus 522 6700 AM Wageningen
 telefoon 0 317-421711 telefax 0317-425046

Hoofdwatergangen en kavelstructuur

Vanaf het water gezien geldt hetzelfde, voornamelijk achterkanten van huizen langs de Oude Rijn en groen, open zicht langs de andere hoofdwatergangen. De in het verleden over de gehele lengte van de Oude Rijn aanwezige bomenrijen zijn deels verdwenen en ook het jaagpad kan niet in zijn geheel gevolgd worden.

De kleinere waterlopen in de bebouwde kom zijn minder goed zichtbaar. Met name in het oostelijk deel van Leiderdorp is het water ingepakt in opgaande beplanting (bosplantsoen en ondergroei). In het westelijk (oudere) deel is water juist formeel vormgegeven, als rechte open watergangen met harde oevers en strakke gazons.

De waterkwaliteit in Leiderdorp is goed, maar het water heeft geen hoge natuurwaarde.

Beleid met betrekking tot water

Vanwege het niet-agrarische gebruik van de (voormalige) polders blijft het waterpijl het hele jaar door gelijk. Sinds begin jaren '70 worden de bermen langs een aantal watergangen natuurgericht beheerd (door 2 maal per jaar maaien / afvoeren en baggeren (en afvoer naar slibdepot) op die locaties zodanig dat er geen verrijking plaatsvindt).

Kansen en knelpunten

Kansen

- water is in principe structuurbepalend voor de ruimtelijke opbouw en het groen van Leiderdorp, water heeft waarde voor natuur (natuurwaarde),
- water is in het algemeen aantrekkelijk in de beleving van bewoners van hun directe leefomgeving, verschil aanbrenge(n) tussen de 'blauwe ring' en de kleinere waterlopen in de bebouwde kom van Leiderdorp, het beleefbaar maken van de gehele 'blauwe ring' via een doorgaande langzaamverkeerstructuur, de waterkwaliteit is goed en biedt daardoor kansen voor de natuur.

Knelpunten

voor de waterlopen binnen de bebouwde kom van Leiderdorp geldt dat de structuur van het water en het groen in de ruimtelijke opbouw niet duidelijk zichtbaar is, het water is weinig zichtbaar in het groen en voegt dus niet toe aan de beleving van de bewoners, de in principe beeldbepalende 'blauwe ring' is echter niet overal zichtbaar aanwezig door het ontbreken van een doorgaande groenstructuur en mogelijkheden om het water te bereiken en te beleven (langzaamverkeer), hoewel er in het verleden veel aan natuurgericht beheer is gedaan, zijn kansen voor natuur langs het water onder benut.

Groenstructuurplan Leiderdorp 2000
Infrakaart

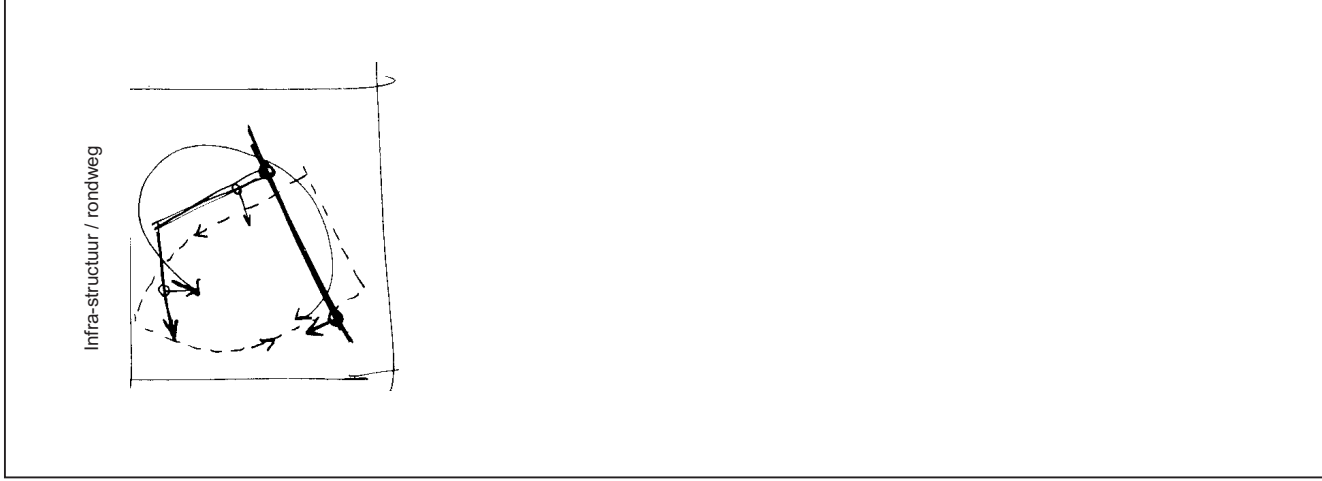
Legenda

- rijksweg (bovenregionaal)
- provinciale weg (regionaal)
- hoofdonthutingsweg (lokaal)
- (wijk)onthutingswegen
- belangrijk kruispunt
- fietspad

gemeente Leiderdorp 2000
 schaal: 1:16.500

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu
Mieuwland
 Postbus 522 6700 AM Wageningen
 telefoon 0172-0317421711 telefax 0317-425046

3.2   **Infrastructuur**

De hoofdwegen

Leiderdorp wordt omsloten door de rijksweg A4 en twee provinciale wegen, de N445 en de N446. Deze wegen zorgen voor de regionale en interregionale ontsluiting. Vanuit Leiderdorp sluiten twee hoofdontsluitingswegen hierop aan, de Engelendaal en de Persant Snoepweg. Deze hoofdontsluitingswegen zijn de grote verkeersaders van Leiderdorp. Ze worden niet alleen gebruikt voor lokaal verkeer maar ook voor interlokaal verkeer.

De wijkontsluitingswegen ontsluiten de wijken vanuit de hoofdontsluitingswegen.

Er is geen net van langzaamverkeersroutes vanuit de wijken naar het centrum binnen de bebouwde kom. Langs een groot deel van de ‘blauwe ring’ rond Leiderdorp ligt wel een fiets- of wandelpad.

Wegen en groen

De wegen worden door veel beplanting begeleid en/of begrensd. Er is echter geen heldere groenstructuur gekoppeld aan de hiërarchie van wegen.

Vanaf de rijksweg A4/E19 is er geen zicht op Leiderdorp, de weg is volledig ingepakt door populieren rijen. De provinciale wegen hebben een ander beeld. De N446 wordt begeleid door veel groen en populieren. Aan de westzijde van deze weg liggen de volkstuinen en de Bloemerd en is geen zicht op het achterland mogelijk. De oostzijde van de weg wordt bepaald door populieren opstanden. De N445 heeft geen begeleidende elementen en is transparant.

De Persant Snoepweg heeft een summiere groene begeleiding van grasbermen. De rest van het groene beeld langs deze weg wordt bepaald door het water en het groen van de aangrenzende woonwijken. De Engelendaal ligt in een royaal groen profiel met boomgroepen, grasvlakken en kruiden. De Engelendaal wordt begeleid door fietspaden ter weerszijden van de weg en de Persant Snoepweg aan één zijde.

De wijkontsluitingsweg Hoofdstraat kent twee beelden. In de Oranjewijk wordt deze uitvalsweg van het oude centrum begeleid door een bomenrij die hier en daar onderbroken wordt. In de Kerkwijk ligt het oude centrum van Leiderdorp aan de Hoofdstraat, waardoor deze plaatselijk zeer sfeervol is. Met name de kerk met omliggende beplanting van bomen, gras en rozenperken, voegt hieraan toe. Er is geen doorgaande beplanting langs de Hoofdstraat in de Kerkwijk.

De belangrijkste wegen in de wijken ten westen van de Van der Valk Bouwmanweg worden begeleid door water en verspreid groen. Dit water wordt doorgezet aan de andere kant van de Van der Valk Bouwmanweg.

De belangrijke kruispunten zijn functioneel ingericht; overwegend veel verharding. Het winkelcentrum van Leiderdorp ligt aan één van de kruispunten. Dit functioneel belangrijkste kruispunt van Leiderdorp verwijst niet naar het centrum en legt geen relatie tussen Winkelhof, Park de Houtkamp en het wijkcentrum bij de kruising van de Van Diepeningenlaan en de Laan van Ouderzorg.

Het beheer van het groen langs de Engelendaal en de Persant Snoepweg en van het groen ter hoogte van de Meubelboulevard is natuurgericht. Dit betekent een deel van het jaar een ruiger beeld met inheemse soorten. De natuurkwaliteit van bermen langs de wegen is nog beperkt. Door meer gedifferentieerd beheer zou de kwaliteit verbeterd kunnen worden.

Beleid met betrekking tot de infrastructuur

Het verbeteren van de verkeersafwikkeling van de Van der Valk Bouwmanweg en Engelendaal is een belangrijk beleidspunt. Daarvoor wordt een ringweg voor doorgaand verkeer ontwikkeld en zal de hoofdontsluiting voor bestemmingsverkeer via Engelendaal, Van der Valk Bouwmanweg en de Persant Snoepweg gaan. Daarnaast staan ter discussie het aanpassen van de dimensionering van de Engelendaal en het vervangen van belangrijke kruispunten door rotondes, vooralsnog gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheid.

In de voorlopige visie W4 heeft een verdiepte aanleg met een aquaduct ter hoogte van de Oude Rijn de voorkeur. Door deze verdiepte aanleg is overkluizing en aansluiting (visueel en functioneel) van het groen ter weerszijden van de snelweg mogelijk. Er zijn nog geen concrete plannen voor de A4, te gebruiken in dit Groenstructuurplan, beschikbaar.

Kansen en knelpunten

Kansen

een helder onderscheid in het beeld van de wegen gekoppeld aan een hiërarchische bomen- en groenstructuur,
het ontkoppelen van interlokaal verkeer zodat de verkeersdruk op de Persant Snoepweg, Engelendaal en de Van der Valk Bouwmanweg afneemt,
de herinrichting van de Engelendaal (van 2x2 naar 2x1 rijbanen) waardoor ruimte ontstaat voor de groenstructuur,
een verdiepte aanleg van de A4 met mogelijkheden voor groen,
een netwerk van groenstroken vanuit de wijken naar het centrum met of gekoppeld aan langzaamverkeersroutes.

Knelpunten

er is geen duidelijke hiërarchische wegenstructuur gekoppeld aan het beeld van het groen,
interlokaal verkeer gaat via de 'lokale' wegen (de hoofdontsluitingswegen),
de A4 als barrière tussen Leiderdorp en de Does (de twee grote groenvlakken de Houtkamp en het recreatieterrein ten zuiden van de A4),
voor het langzame verkeer is er geen route door het groen vanuit de wijk naar het centrum of naar het buitengebied.

De bebouwing van Leiderdorp bestond in eerste instantie uit een lint van boerderijen en woningen op de oeverwal langs de Oude Rijn. Van daaruit werd er steeds meer naar het noordoosten uitgebreid. Eerst met de Acacialaan als grens, daarna de Engelendaal en de Dwarswatering. Doordat de wijken in elk een eigen stedenbouwkundig tijdperk zijn ontstaan kunnen verschillende sferen in de bebouwde kom onderscheiden worden.

Groen in de wijken

In het zuid-westelijke deel van Leiderdorp, in de oudere wijken, is het groen vrij formeel aangelegd en bestaat uit veel bermen en lijnvormig groen (bomenrijen, beplanting langs waterlopen).

In het noord-oostelijke deel, de nieuwere wijken, is het groen in de woongebieden voornamelijk kleinschalig. Daarnaast zijn er een paar grotere groenvlakken in deze wijken: de vijver in de Buitenhof en de oude Leysloot die daarop aansluit, de rand van de Leyhof, de begraafplaats met de Hoogmadeseweg, de groene dolk met groene long in de wijk Voorhof.

In veel gevallen vormt het groen, in combinatie met water, een scheiding tussen de wijken. Zie verder voorgaande wijkbeschrijvingen.

Het groen in de nieuwere wijken bestaat veelal uit soorten die snel groeien. Daardoor zijn de groenopstanden vol en dicht.

Verschillende wijken in Leiderdorp

Oude woonwijken met verspreid groen

Tot 1960 zijn de wijken Doeskwartier, Oranjewijk en Kerkwijk aangelegd, deels met karakteristieke bebouwing uit de school van Dudok. Deze wijken zijn gebouwd, aansluitend op de Hoofdstraat met historische bebouwing van de kerk en oude woonhuizen. Langs een deel van deze wijken ligt het jaagpad in het groen langs de Oude Rijn. Het water in de wijk ligt langs de belangrijkste wegen, terwijl het groen in verspreide groenvlakken is neergelegd. De groenvakken omvatten gazon (met bomen), heesters en bomen in (kleine) plantvakken langs de wegen.

Woonwijken met hoog- en laagbouw en beperkt groen

Tussen 1960 en 1970 zijn de wijken Ouderzorg, Zijlkwartier, Vogelwijk en De Schansen aangelegd. De bebouwing van deze wijken bestaat in hoofdzaak uit rechtlijnige woonblokken, waarvan ongeveer de helft hoogbouw is. Het groen in deze wijk is gekoppeld aan beëindigingen van woonblokken, restruimten tussen de hoogbouw en bomen langs de wegen in plantvakken.

Woonwijken met centrale groenstructuur

Een groot deel van het groen in deze wijken is geconcentreerd in centraal gelegen groenvoorzieningen met wijkvoorzieningen als een sportzaal of wijkcentrum. Deze groenvoorzieningen hebben vooral een functie voor de wijk. De rest van het groen, op de woonerven, bestaat vooral uit snippergroen.

Groenstructuurplan Leiderdorp 2000
Wijktypingskaart

Legenda

Wijktypering

Bijzonder element

gemeente Leiderdorp 2000
 schaal: 1:16.500

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu
Mieuwland
 Postbus 522 6700 AM Wageningen
 telefoon 0172-421711 telefax 0317-425046

Snippergroen of kleinschalig groen bestaat uit groen op overhoeken, als verkeersgeleiding, inpassing van noodzakelijke gebouwtjes en afronding van bebouwing naar wegen.

De wijk Voorhof, uit 1970-80, bestaat hoofdzakelijk uit hofjes. Deze wijk heeft een heldere hoofdinfrastructuur die de wijk omsluit met een interne rondweg. In de hofjes zelf is de infrastructuur niet helder, want deze is ondergeschikt aan het wonen.

Tussen 1980 en 1990 zijn de wijken Binnenhof en Buitenhof aangelegd. Deze wijken hebben een duidelijke opbouw rond groen en water, waarbij de historische waterlopen behouden zijn gebleven. In de Buitenhof is ook geanticipeerd op de aanwezigheid van cultuurhistorische elementen zoals de Leysloot en de watermolen aan de Dwarswatering. Het groen in de Buitenhof is vanwege de beperkte hoeveelheid gecombineerd met kunstwerken.

Nieuwbouw met geclusterd openbaar groen

De Leyhof is na 1995 gebouwd. Deze wijk bestaat voornamelijk uit grotere bebouwings- of stadsblokken met daartussen openbaar groen. Het openbaar groen is geconcentreerd om met name grote bomen een duurzame kans te geven. De groenstructuur wordt bepaald door het groen op het Burchtplein, langs de Torenwacht en onder de hoogspanningsleidingen. De vrije sectorwoningen zijn ruim en liggen aan de rand van de wijk in het groen.

Overige terreinen

Naast de woonwijken zijn er binnen de gemeente nog een bedrijventerrein, een dienstenwijk en een winkelcentrum.

Bedrijventerrein

Het bedrijventerrein De Baanderij kent een ontwikkeling naar detailhandel onder andere vanwege de centrale ligging tussen woongebieden. Er is weinig groen op het bedrijventerrein, centraal ligt een klein gazon en langs de wegen staat een beperkte bomenrij. Het groen wordt representatief onderhouden.

Dienstenwijk

De dienstenwijk wordt begrensd door het Sportcentrum de Does aan de westzijde en het High Techpark aan de oostzijde en is gelegen ten zuidoosten van de Persant Snoepweg. Het groen ten westen van de Simon Smitweg bestaat uit particulier en openbaar groen. Het particuliere groen bestaat uit weilanden. Het openbaar groen bestaat vooral uit schermbeplanting van heesters, grasveld en bomen. In het openbaar groen liggen de Tennishal De Munnik, het Sportcentrum De Does en de Begraafplaats. De historische Hoogmadeseweg vormt met de bebouwing van de boerderij een landelijk element. Het groen ten oosten van deze weg ligt voornamelijk op particulier terrein. Dit groen wordt intensief onderhouden. Het gemeentelijk groen ligt hier ten noorden en ten zuiden van de particuliere vestigingen, langs de watergang en de A4. Dit groen wordt natuurgericht beheerd.

Winkelcentrum

Het centrum Winkelhof stamt uit 1980 en ligt centraal voor de uitbreidingen van Voorhof, Binnenhof en Buitenhof. De Winkelhof is door zijn ligging en opbouw arm aan groen. Het groen is geconcentreerd in plantenbakken en een bomenrij. Dit gebied nodigt onder andere daardoor niet uit voor verblijf.

Randen

De randen van Leiderdorp hebben een verschillend karakter door de stedenbouwkundige ontstaanswijze.

In het noorden en zuiden worden de randen van Leiderdorp gevormd door de nog bestaande open polders (respectievelijk de Boterhuispolder en de Munnickenpolder).

De oostrand van Leiderdorp is verdicht met een aantal doorzichten (met de Bloemerd, volkstuinten en populieren opstanden in het buitengebied van de gemeenten en Alkemade en Hazerswoude). De Oude Rijn met aan de overzijde de bebouwing van Leiden vormt de zuidwestrand.

Beleid met betrekking tot de wijken

Het huidige beleid van de gemeente Leiderdorp heeft als basis het behoud van alle monumentale panden en bebouwing die op de nationale monumentenlijst staan.

Daarnaast streeft de gemeente naar het behoud van de kenmerkende sfeer binnen de wijken.

De gemeente Leiderdorp ontwikkelt een centrumvisie. Daarin wordt gewerkt met de gedachte van een centrumzone; een samenhangend gebied met verschillende centrumfuncties en een nieuwe sterke identiteit. De laan van Ouderenzorg wordt gekoppeld aan het idee van een promenade, de Engelendaal als een groene stadsas, een verbetering van de gebruiksmogelijkheden in de Houtkamp en openbare en publiekgerichte functies tussen de promenade en het park de Houtkamp.

Tevens is per 1 januari een wijk- en buurtcoördinator aangesteld.

Kansen en knelpunten

Kansen

- het versterken van de sferen in de wijken,
- het aansluiten van het wijkgroen op de hoofdgroenstructuur (van betekenis voor Leiderdorp),
- het richten van het beheer op duurzame soorten,
- het zichtbaar maken van de waterlopen in het groen van de wijken draagt bij aan herkenning en oriëntatie,
- het bijsturen van en meewerken aan integrale gemeentebrede plannen als de Centrumvisie.

Knelpunten

- het onderscheid tussen de sferen in het groen van verschillende delen van het dorp dreigt te verdwijnen,
- het groen in de wijken is plaatselijk verouderd of uitgegroeid (en de inzichten in groenbeheer zijn gewijzigd, waardoor plaatselijk herinrichting moet plaatsvinden),
- er is geen heldere aansluiting van wijkgroen op de hoofdgroenstructuur,
- door snelle groei van beplanting is dunning of vervanging van groen noodzakelijk (achterstallige dunning),
- de wijken ten noorden van het Engelendaal verzakken, waardoor de groenvoorzieningen door herbestrating een korte omloop tijd hebben,
- de boomsoortenkeuze is niet overal afgestemd op de beschikbare ruimte,
- veel waterlopen liggen verscholen in het groen,
- geen helderheid in randvoorwaarden en ontwerpgegevens voor groen in combinatie met binnen stedelijke opgaven.

Park de Houtkamp in kort bestek

Ontstaan

De gemeente reserveerde in 1960 ongeveer 20 hectare voor een park in de Munnickenpolder. Het park moest een centrale plek innemen en in samenhang met de Winkelhof ontwikkeld worden. Het park werd daarmee 'het groene hart van een stedelijk centrum'.

Opbouw

Vanaf de Winkelhof werd gekozen voor een opbouw van groter naar kleiner wordende ruimtes, van speelweide tot bos, met aan de rand een kinderboerderij en heemtuin. Basis voor de beplanting was de oorspronkelijke beplanting voor deze bodem en grondslag.

In het ontwerp zijn de volgende doelstellingen gebruikt:

1. Het park moet een centrumfunctie krijgen en verweven zijn met de stad.
  2. Het park moet een open karakter krijgen; een dialoog tussen stad en natuur.
  3. Beplantingskeuze is gebaseerd op de bodemgesteldheid gericht op vrije spontane ontwikkeling.
- Met name de tweede doelstelling heeft invloed gehad op de opbouw van het park; een centrale zichtas vanuit de Winkelhof met verschillende kleinschalige kamers. Dit hield onder andere een open noordzijde van het park in; een zogenaamde promenade. In het ontwerp zijn cultuurhistorische elementen als de boerderij de Houtkamp, de elzenwallen, het Munnikenlaantje en het houten huisje 'De lange akker' bewaard gebleven. De heemtuin is ten opzichte van het oorspronkelijk ontwerp gewijzigd. De oorspronkelijke wildemis is ontwikkeld tot een palet van inheemse beplanting van Nederland.

Beheer

De oorspronkelijke 'ecologische' of natuurgerichte inslag van het groenbeheer is sinds de inrichting van het park consequent uitgevoerd. Doelstelling daarbij is het begeleiden van natuurlijke processen. Het beeld nu is dan ook anders dan oorspronkelijk aanwezig.

Het dagelijks beheer wordt uitgevoerd door vier vaste krachten in dienst van de gemeente. Het centrale punt voor beheer van de Houtkamp is de Lage Akker op de hoek van de Persant Snoepweg/Engelendaal.

Huidig beeld

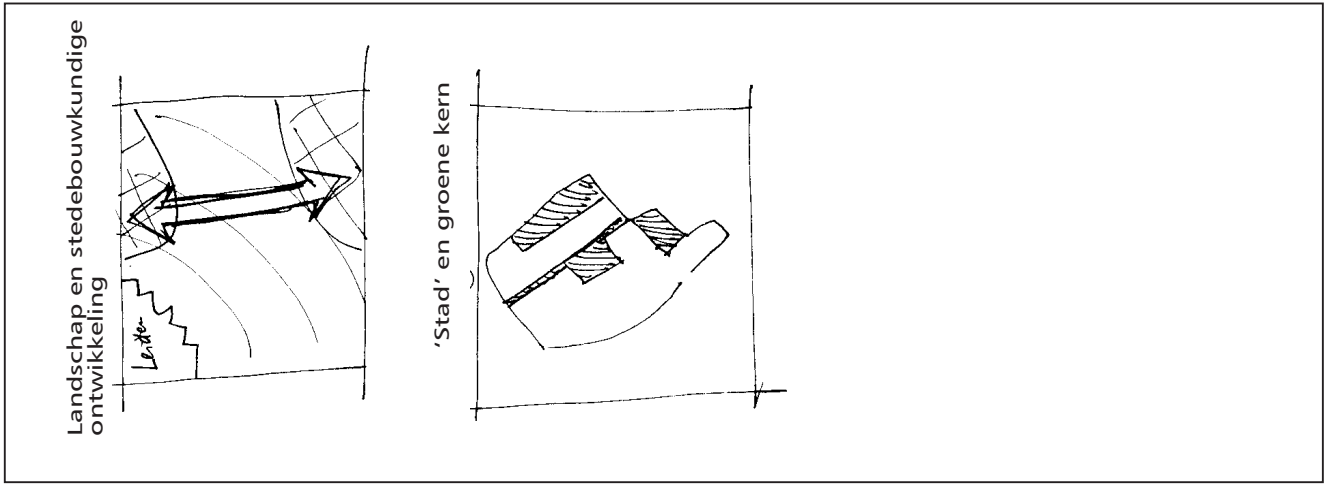
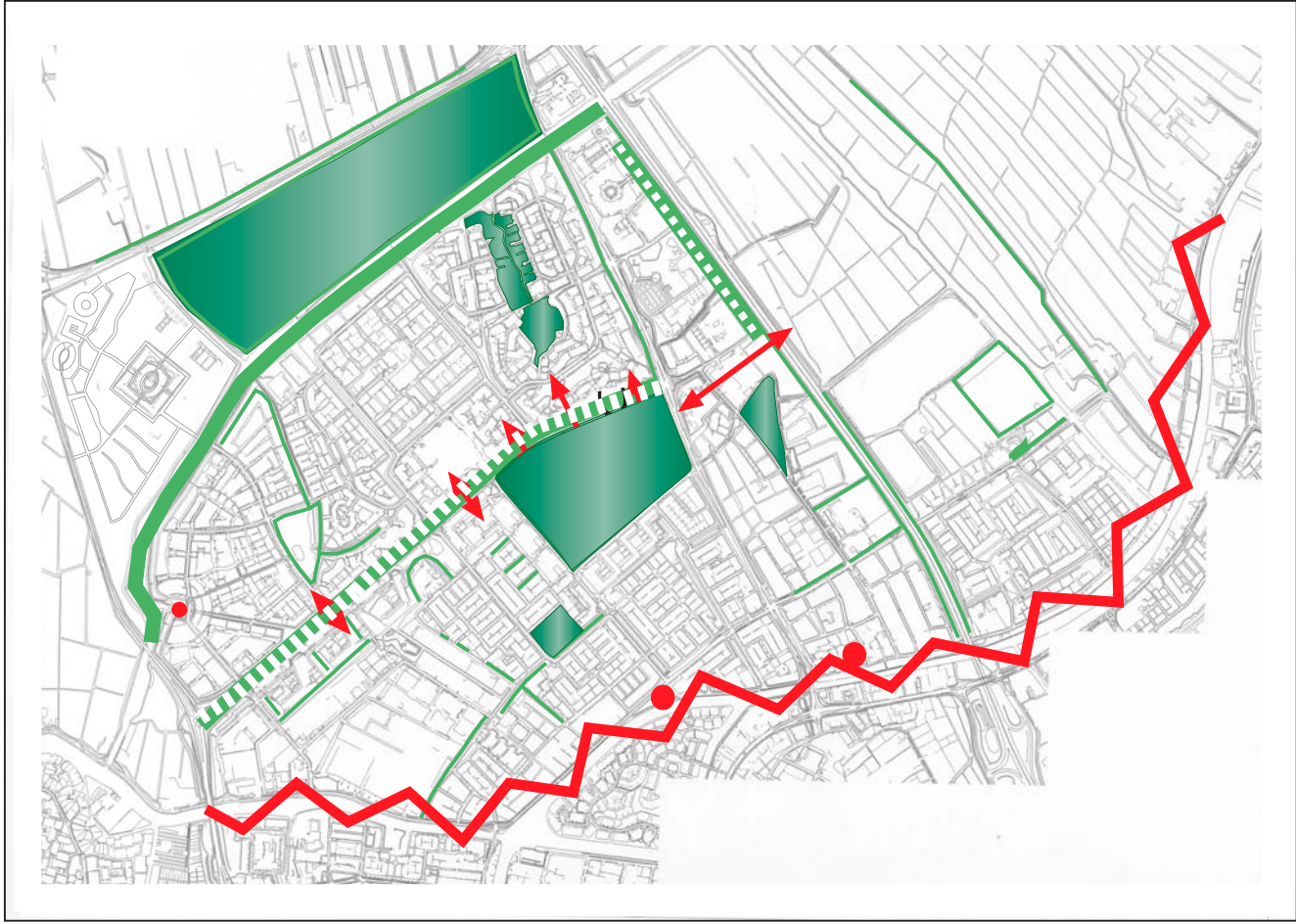
Door de natuurlijke ontwikkeling van het bosplantsoen en de ondergroei heeft het park een dichte rand gekregen. De doelstelling in het ontwerp gericht op openheid (zicht en toegankelijkheid) is daardoor minder sterk. Het open karakter van de noordzijde met zicht tot diep in de Houtkamp is door de spontane ontwikkeling voor een deel verdwenen.

Voor de toekomst zal een afweging gemaakt moeten worden tussen de architectonische en ecologische ontwerpdoelstellingen op de natuurdoelen.

Voor een uitgebreide beschrijving van Park de Houtkamp en de Heemtuin Leiderdorp wordt verwezen naar 'Heemtuin Leiderdorp, van 0 tot 25 jaar' van Gerard Tamminga

Legenda

- Oppervlaktegroen
- Breed lijnvormig groen
- Lijnvormig groen
- Bijzonder groenelement

- Gebied van belang voor flora en fauna
- Barrières voor de uitwisseling van dieren
- Ontbrekende verbinding

5.1 Groen

Het groen binnen de bebouwde kom van Leiderdorp is te verdelen in grote groenvlakken, groen langs wegen en water, groen in de woonwijken en groen op bijzondere plekken.

Grote groenvlakken

Er zijn enkele grote groenvlakken aanwezig binnen de bebouwde kom die van belang zijn voor heel Leiderdorp. Deze groenvlakken zijn beeldbepalend en bepalen in belangrijke mate de kwaliteit van het wonen in Leiderdorp. Dit zijn de Bloemerd, park de Houtkamp en het poldergebied met recreatiemogelijkheden ten zuidoosten van de A4. De Bloemerd is een multifunctioneel park met daarin sportvelden en wandel- en fietspaden. De buitenkant is gesloten met houtsingels, de binnenkant is 'luchtiger' van opzet. De verschillende functies liggen afzonderlijk verscholen in het groen. In de Bloemerd vindt ook natuurgericht en vlindergericht beheer plaats onder andere door het 1 en 2 jaarlijks maaien; deze beheersvoorschriften zijn door de gemeente Leiderdorp vastgelegd. Het park wordt door de Dwarswatering gescheiden van de rest van Leiderdorp. Aan de oostzijde van het park ligt een smalle strook volkstuinten langs de N446.

De Houtkamp, met daarin de Heemtuin, is een centraal gelegen park. Door de dichte wand van het park, oogt het besloten en zijn er beperkte toegangsmogelijkheden. Ook binnenin is het park vrij gesloten van opzet. Het ontstaan en het huidige beheer van het park worden in kort bestek in het kader op vorige pagina toegelicht.

Het gebied met de jachthaven en de schaatsbaan ten zuidoosten van de A4 is ingericht voor waterrecreatie en pleziervaart. Er zijn beperkte mogelijkheden voor wandelen en fietsen. Het terrein ligt, niet direct zichtbaar, achter de bebouwing van de jachthaven/schaatsbaan.

Groen langs wegen en water

Er is veel groen langs de infra- en waterstructuur, het zogenaamde lijnvormige groen. Het groen is hier vooral bedoeld als begeleidend element. Het groen bij de Engelendaal springt eruit. De brede opzet van deze groenstrook met daarin een brede middenberm met verspreide boom- en singelbeplanting in gras verbindt de Boterhuispolder met de Houtkamp.

Langs de Dwarswatering en de Does bevindt zich groen in de vorm van gras.

Lijnvormig groen komt veel voor tussen de wijken en is vaak gekoppeld aan water en / of wegen. Zie ook de beschrijving in hoofdstuk 3.

Groen in de woonwijken

In de woonwijken Voorhof, Binnenhof en De Schansen komt veel groen voor, voornamelijk bestaand uit bosplantsoen en kleinschalig groen. Er is sprake van veel verschillende soorten in kleine plantvakken. Zie hoofdstuk 4.

Bijzondere groenelementen

Bijzondere groenelementen zijn: 'de Bult' (oude bomen) en de rozentuin in het verlengde van de Laan van Ouderenzorg, de molen in Buitenhof (hoog geplaatst langs de boezem, ingericht als verblijfsplek voor de wijk), de molens langs de Dwarswatering en bij de plas (jachthaven) langs de Does, het groen bij de kerk aan de Kerklaan en Hoofdstraat (van cultuurhistorisch belang) en de begraafplaats.

Beleid met betrekking tot groen

Het beheer van het groen is gericht op het in stand houden van de huidige situatie. Daar waar maatregelen nodig zijn wordt ad-hoc ingegrepen. Dit ad-hoc 'beleid' houdt in dat er geen zicht is op de omvang en basis voor kapvergunning-verlening.

Inbreidingen in woongebieden zorgen voor een afnemend groenareaal en het verplaatsen van functies naar andere groengebieden.

Langs de Persant Snoepweg en de Engelendaal vindt natuurgericht beheer plaats.

Er zijn netheidsniveaus aangewezen in het bedrijfsplan 'Samen voor de openbare ruimte' van mei 1998.

Kansen en knelpunten

Kansen

- het handhaven van het bomenbestand in het buitengebied langs het water (met advies en eventueel geld),
- doorgaande bomenstructuur ontwikkelen en herstellen langs de gehele Oude Rijn binnen de bebouwde kom van Leiderdorp,
- het behouden en ontwikkelen van de drie verschillende grote groenvlakken, en het verbinden van deze vlakken door groen langs wegen (anticiperend op stedelijke ontwikkelingen),
- een heldere visie op de ontwikkeling van bijzondere groene elementen binnen een hoofdgroenstructuur,
- het beheer- en inrichtingsniveau van groen afstemmen op de plek en functie van het groen,
- groencompensatie op nieuwe plekken als op andere locaties groen verdwijnt door onder andere inbreiding.

Knelpunten

- behoud van de (monumentale) bomen langs het water en op particulier terrein,
- doorgaande bomenrij langs Oude Rijn is plaatselijk onderbroken, daardoor mist de relatie tussen groen en water,
- park de Houtkamp heeft een gesloten uiterlijk, het poldergebied ten zuidoosten van de A4 is moeilijk te vinden, inbreiding op de Bloemerd tast het parkachtige beeld aan,
- geen duidelijke keuze voor een eindbeeld en duurzame ontwikkeling van de bijzondere groenplekken binnen een structuur,
- door het vele kleinschalige (snipper-)groen is er geen duidelijk onderscheid in beheer tussen verschillende typen groen,
- groen verdwijnt voor stedelijke ontwikkeling.

5.2 Natuur

Natuur heeft een belangrijke rol gespeeld in het groenbeheer van Leiderdorp. Door langdurig natuurgericht beheer (sinds ongeveer 1960) is plaatselijk de natuurwaarde toegenomen. Er kwamen veel interessante inheemse kruiden in het groen voor. Door minder gevarieerd beheer (onder andere door uitbesteding) is het soortenaantal afgenomen. In het park de Houtkamp, de Bloemerd, de Ruige kade en de groenstrook langs de A4 zijn natuurwaarden nog (deels) aanwezig. De natuurwaarden van Leiderdorp zijn gekoppeld aan water, bermen en bosplantsoen.

Het groen langs de Engelendaal, de Persant Snoepweg en in het gebied langs de snelweg wordt natuurgericht beheerd. De Houtkamp wordt ook natuurgericht beheerd. Voor de Heemtuin is een Beheerder Heemtuin en Houtkamp aangesteld door de gemeente.

Er is in principe veel informatie over de natuur binnen de bebouwde kom beschikbaar bij belangengroeperingen en liefhebbers.

Beleid met betrekking tot natuur

Er is momenteel geen concreet beleid voor natuur. Wel leeft er politiek de wens om natuurwaarden te ontwikkelen. Het 'oude' groenbeheer, gericht op natuurlijke ontwikkeling bestond uit maatregelen als: het aanbrengen van zand ter verschraling, het aanbrengen van takkenrillen en het uitzaaien van materiaal uit de Heemtuin in 'satelietgebieden' in de wijken. De eigen medewerkers werden bovendien intensief begeleid. De geboekte resultaten (komst van nieuwe inheemse kruiden) zijn deels verloren gegaan, omdat er nu sprake is van minder gevarieerd beheer, waarbij minder aandacht is voor details. Het feit dat het werk wordt uitbesteed speelt hierbij een rol.

De gemeente Leiden heeft een ecologisch beleidsplan opgesteld. In dit plan worden relaties voor natuur gezien langs de N445, Boterhuispolder en de Oude Rijn. Centraal staat het verbinden van groen en water. Dit sluit aan op het bestaande groen van Leiderdorp.

De plannen voor de A4 bieden bij een verdiept tracé de kans een verbinding voor de natuur langs water en bosplantsoen te realiseren tussen de Houtkamp en het poldergebied ten zuiden van de A4.

Kansen en knelpunten

Kansen

de kansen voor natuur liggen langs water, bermen en bosachtige stroken, het aanleggen van een netwerk van verbindingen voor de natuur langs water, bermen en bosplantsoen om de uitwisseling van soorten te vergroten, de grote groenvlakken, de Engelendaal en een groot deel van de hoofdstructuur van water ('blauwe ring') kunnen als zelfstandige natuurkernen dan wel verbindingen gerealiseerd worden, aansluiten op de ecologische structuur van de gemeente Leiden en op andere stedelijke plannen.

Knelpunten

er is geen structuur of samenhang in de aanpak van het groen gericht op natuurwaarden langs water, bermen en bosachtige stroken,
er is geen netwerk van verbindingen voor de natuur,
de kruising tussen Engelendaal en Persant Snoepweg vormt een barrière in het waternetwerk en verbinding tussen de Engelendaal, het westelijke deel van de Elisabethhof en het buitengebied ten oosten van Leiderdorp,
de kruising tussen Persant Snoepweg en Dwarswatering is voor veel dieren een moeilijk te nemen barrière,
de A4 is een grote barrière voor kleine zoogdieren en vogels die voorkomen in struikgewas.

Legenda

In deze kaart staan de kwaliteiten van het huidige groen in Leiderdorp. Deze kwaliteiten zijn de basis van de visie.

Dorp aan de rivier en het groene hart:

- -verschil in bodemtypen tussen de gronden direct langs de Oude Rijn en de venige kleipolders
- -kaveirichting, vaak met water, aanwezig in de bebouwing en aan grenzen van wijken
- -hoofdwatergangen als een open blauwe ring in Leiderdorp
- -historische en aantrekkelijke gebouwde en groene elementen in de wijken

De ruimtelijke opbouw van Leiderdorp:

- -de Engelendaal: het brede groenvlak met wegen dwars door de kern

De wijken van Leiderdorp:

- -het gave oude historische lint in het 'buitengebied'
- -groene recreatieve vlakken van belang voor de leefbaarheid van de wijken
- -duidelijk verschillende randen met open polders, water en een coulissenlandschap

Huidig groen en natuur:

- -grote groenvlakken met natuur en recreatie (beeld)bepalend voor het hele dorp
- -hoge natuurwaarden in Houtkamp en de Bloemerd

Gemeente Leiderdorp 2000
schaal: 1:16.500

De conclusies uit de analyse zijn verwerkt in een kwaliteitenkaart en een aanzet tot beleidsuitgangspunten voor groenbeleid.

De kwaliteitenkaart

Op de kwaliteitenkaart zijn de hoofdlijnen van de bestaande kwaliteiten van het groen in de Leiderdorp ingetekend. Deze kaart is de basis waarop de visie op het toekomstige groen van Leiderdorp wordt gebaseerd. Een andere basis voor de visie is een set van beleidsuitgangspunten.

Beleidsuitgangspunten

Beleidsuitgangspunten beschrijven de condensatie van de kansen en knelpunten uit de voorgaande hoofdstukken. Zij zijn bedoeld als statements ter vaststelling binnen de gemeente in voorbereiding op de visie. In de visie fungeren Beleidsuitgangspunten als randvoorwaarden.

Beleidsuitgangspunten voor het groen in Leiderdorp:

1. De gemeente inventariseert zowel gemeentelijke als particuliere groene elementen (monumentale bomen), legt deze vast en zorgt voor duurzaam beheer.
2. Water en infrastructuur zijn structuurbepalend voor de hoofdgroenstructuur.
3. De samenhang van groen, water en infrastructuur is de basis voor de hoofdgroenstructuur.
4. De gemeente stelt de hoofdwaterstructuur 'blauwe ring' en wegenstructuur vast als basis voor een groenstructuur.
5. Voor de visie op een hoofdgroenstructuur gaat de gemeente uit van een afkoppeling van de Engelendaal voor interlokaal verkeer.
6. De samenhang van langzaamverkeersroutes en groen gebruikt de gemeente als basis voor haar plannen.
7. De gemeente stelt sferen per wijk vast als basis voor duurzaam groenbeheer binnen de hoofdgroenstructuur.
8. In de hoofdgroenstructuur en de sferen wordt gestreefd naar duurzaam beheer en duurzame soorten passend bij de bodemgesteldheid van Leiderdorp.
9. De gemeente stelt randvoorwaarden en ontwerpogaven voor het groen in Leiderdorp vast.
10. De gemeente evalueert en heroverweegt natuurgericht beheer in de hoofdgroenstructuur en streeft actief naar natuur en natuurwaarden in het openbaar groen.
11. Kansen voor groen in stedelijke ontwikkelingen (stedebouwkundig dan wel verkeerstechnisch) worden door de gemeente benut; groen wordt in een vroeg stadium (probleemverkenning) betrokken bij planvorming.

In het hoofdstuk 6 ‘Conclusies analyse’ is een aantal uitgangspunten naar voren gekomen: water bepaalt de ontwikkeling en de stedenbouwkundige structuur van Leiderdorp, er is geen herkenbare bomenstructuur en groenstructuur gekoppeld aan wegen in Leiderdorp, ecologisch beheer is niet overal toepasbaar maar de grootste kansen liggen langs het water, de bermen en in de grote groengebieden, stedelijke ontwikkelingen bieden kansen om nieuw groen aan te leggen, meer structuur aan te brengen en oud groen te verbeteren, de wijken kunnen in grofweg 8 verschillende typen aangeduid worden (oude woonwijken met verspreid groen, woonwijken met hoog- en laagbouw en beperkt groen, woonwijken met centrale groenstructuur, nieuwbouw met geclusterd openbaar groen, buitengebied, bedrijventerrein, winkelcentrum en dienstenwijk).

In de navolgende paragrafen wordt achtereenvolgens stilgestaan bij visie, wijksferen en thema’s. Voor ieder onderwerp wordt de visie verwoord, en uitgewerkt in ontwerputgaven of projecten.

7.1 Visie

Het doel van de visie voor de hoofdgroenstructuur is aangeven waar de structuur van het groen en water in samenhang met het landschap en de ruimtelijke opbouw van Leiderdorp kan worden versterkt.

De landschappelijke basis voor de visie wordt gevormd door de water- en infrastructuur en verkaveling (al dan niet verstoord). Groen heeft in de visie drie aspecten; een architectonisch-, een gebruiks- en een natuuraspect. Deze worden integraal besproken.

In de visie wordt stilgestaan bij:

- kwaliteit en samenhang in het beeld van het groen op grond van de landschappelijke basis,
- het verhogen van de natuurwaarde van het openbaar groen en de bijdrage aan een afwisselend beeld,
- verbetering in het gebruik van de leefomgeving en groen daarin, in samenhang met de twee voorgaande vragen.

Op grond van de kwaliteitskaart en gekeken naar de centrale vragen zijn er een aantal kansen in het ruimtelijke beeld van water, wegen en groen van Leiderdorp die de bouwstenen zullen vormen voor de hoofdgroenstructuur. Dit zijn:

- 1 de groen-blauwe ruggengraat,
- 2 de landschappelijke contramal,
- 3 de confrontatie tussen stad en land.

Groenstructuurplan Leiderdorp 2000
Visie op de hoofdgroenstructuur

Legenda

- Grote groenvlakken als drager
- Bijzondere groenplekken
- Relaties tussen bereikbare groenplekken, ecologische en recreatieve verbinding
- Grote groenvlakken, groenplekken verbonden
- Waterstructuur
- Bomenstructuur langs de oude Rijn
- Zicht over de rand (balkon) op buitengebied
- Confrontatie en centrale ontwerpogave
- Verdiepte ligging voor groenrelatie
- Fietspad langs blauwe ring

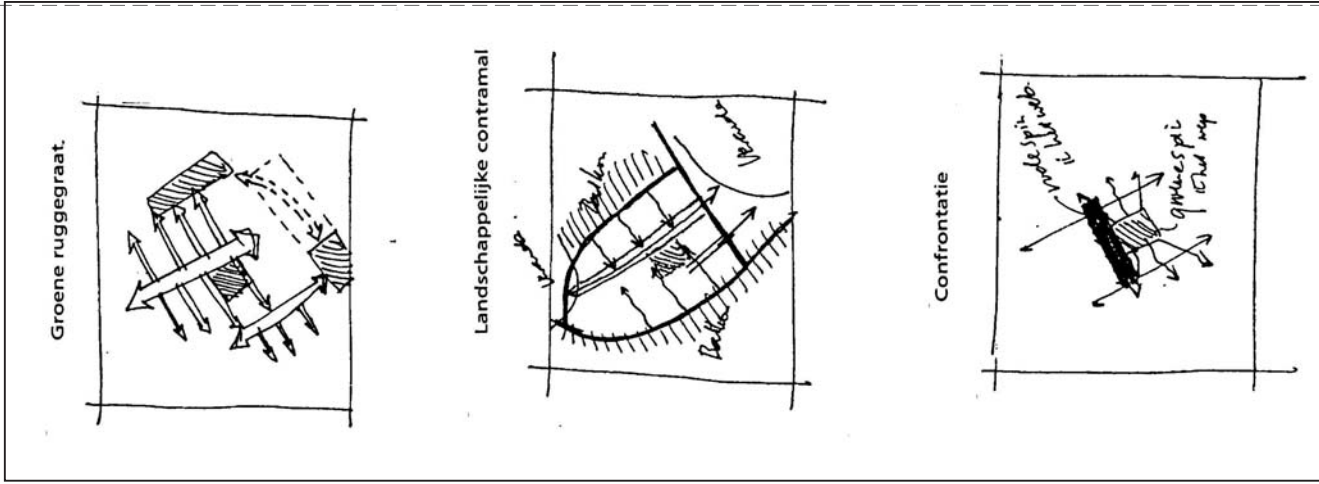
gemeente Leiderdorp 2000
 schaal: 1:17.000

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu

Mieuwland Postbus 522 6700 AM Wageningen

telefoon 01 0317-421711 telefax 0317-425046

1 De groen-blaauwe ruggengraat

De Engelendaal en de Ericalaan/Van der Valk Boumanweg met landschappelijke inrichting en de wijkontsluitingswegen met groenaankleding (en water) daar dwars op vormen een groene (blauwe) ruggengraat in Leiderdorp. De noord-zuid wegen lopen door tot in de Munnickenpolder en de Boterhuispolder.

De groen-blaauwe ruggengraat valt eveneens samen met drie netwerken voor de natuur. De drie netwerken zijn voor waternatuur, bermnatuur en bosnatuur. De netwerken verbinden de groen-blaauwe ruggengraat met de landschappelijke contramal. Er wordt vanuit gegaan dat deze drie netwerken alle drie tegelijkertijd worden uitgewerkt. Niet op alle plaatsen in de groen-blaauwe ruggengraat worden de netwerken gelijkelijk ingericht. Zie daarvoor de uitwerking van het thema natuur in paragraaf 7.3. Voorwaarde bij de uitwerking is de bereikbaarheid van watergangen voor beheer.

2 De landschappelijke contramal

Om Leiderdorp (de mal) ligt een landschappelijke contramal: de open gebieden en de hoofdwatergangen met een herkenbare groenaanleg. Kenmerkend zijn de Oude Rijn met bomerij en Jaagpad langs het water, de Dwarswatering met open groene en bloemrijke taluds, de Does en Ruige kade met open landschappelijk beeld.

De watergangen vanaf de hoofdwatergangen (Dwarswatering en Oude Rijn) naar de Houtkamp liggen grotendeels parallel aan de wijkontsluitingswegen (de ribben) uit de groene ruggengraat. Deze combinatie versterkt het belang van water en groen langs de wijkontsluitingswegen.

De grens van stedelijke mal en landschappelijke contramal zijn het 'Balkon' en de 'Veranda'. Het Balkon bestaat vooral uit zichtlijnen door het groen en de bebouwing naar het buitengebied (water of polder) maar met beperkte toegang. De Veranda is bereikbaar, vanuit de Veranda stap je zo het buitengebied in.

3 De confrontatie tussen stad en land

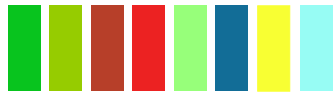
In het centrum van Leiderdorp komen de stedelijke groene ruggengraat en de landschappelijke contramal bij elkaar in de Houtkamp, de Heemtuin en het winkelcentrum als een spin in het web. Het stedelijke en het landelijke groen kunnen elkaar op die plaats versterken en aanknopingspunten bieden voor de inrichting van het nieuwe centrum.

Met de drie bouwstenen wordt de hoofdgroenstructuur vorm gegeven.

De structuur bestaat dan uit:

grote groenvlakken, de Houtkamp, de Bloemerd en het poldergebied ten zuiden van de A4, deze vlakken worden verbonden door de Engelendaal en de Ericalaan (de groene ruggengraat) en het water en de wijkontsluitingswegen dwars daarop (de ribben aan de ruggengraat), aan de oost- en westzijde twee 'Balkons' en aan de noord- en zuidzijde twee 'Veranda's', het centrum, gevormd door de Houtkamp en winkelcentrum. De Laan van Ouderzorg is daarbij de verbinding van de Engelendaal, het centrum en de Ericalaan/van de Valk Boumanweg, de groenstructuren in de woonwijken met centrale groenstructuur worden gekoppeld aan de 'blauwe ring'.

Legenda

- Oude woonwijken
- Woonwijk met hoog- en laagbouw
- Bedrijventerrein
- Winkelcentrum
- Nieuwbouwwijk
- Dienstenwijk
- Lintbebouwing
- Woonwijken met centrale groenstructuur

gemeente Leiderdorp 2000
schaal: 1:17.000

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu
Postbus 522 6700 AM Wageningen
telefoon 0172-421711 telefax 0317-425046

Mieuwland

In de toekomst worden de drie grote groenvlakken aangevuld met een terrein aan de noordzijde van de Engelendaal in de Boterhuispolder en aan de zuidzijde van de Engelendaal in de Munnickenpolder. De langzaamverkeersstructuur langs de hoofdwatgangen vormt voor deze grote groenvlakken een verbindend element.

Om deze structuur duurzaam te realiseren zijn er ingrepen noodzakelijk. Deze zijn verwoord als ontwerpogaven of projecten. De ontwerpogaven kunnen gezien worden als projectvoorstellen gericht op een hogere kwaliteit van het openbaar groen. De ontwerpogaven worden in het volgende hoofdstuk uitgewerkt.

Mogelijke ontwerpogaven voor de hoofdgroenstructuur

het aanpassen van de groene vlakken aan hun functie in de hoofdgroenstructuur. Dit betekent een opener en toegankelijker Houtkamp en Bloemerd. Voor de Houtkamp geldt daarnaast dat een deel van het park aansluiting zal moeten krijgen op het winkelcentrum, de vormgeving van het groen langs de Engelendaal en de Ericalaan/Van de Valk Boumanweg. Het water en de wijkontsluitingswegen worden begeleid door groen. Het water wordt beter zichtbaar, de vormgeving van de balkons en veranda's, de grootste ontwerpogave voor de hoofdgroenstructuur ligt in de vormgeving van het centrum, bestaande uit een deel van de Houtkamp, het winkelcentrum en de Laan van Ouderzorg als verbinding van de Engelendaal naar de Van de Valk Boumanweg, herstel en ontwikkeling van een doorgaande groenstructuur langs de Oude Rijn.

7.2 Wijksferen

Het beeld van het groen buiten de hoofdgroenstructuur wordt bepaald in verschillende wijksferen en de historische relictten die zich daarbinnen bevinden. Deze invulling van de wijksferen is een afgeleide van de invulling van de hoofdgroenstructuur. Voor de wijksferen geldt in algemene zin: behoud en versterking. Historische relictten kunnen bijvoorbeeld versterkt worden door deze met groen te 'etalen'.

Er zijn in Leiderdorp de volgende sferen te herkennen (zie voor beschrijving hoofdstuk 4):

- oude woonwijken met verspreid groen,
- woonwijken met hoog- en laagbouw en beperkt groen,
- woonwijken met centrale groenstructuur,
- moderne woonwijk met geclusterd openbaar groen,
- lintbebouwing,
- bedrijventerrein,
- winkelcentrum,
- dienstenwijk.

In hoofdlijnen is de gewenste ontwikkeling van het groenbeeld beschreven in de tabel op de volgende pagina. De beschrijving gaat in willekeurige volgorde in op de drie centrale vragen uit de inleiding.

TOEKOMSTBEELD WIJKSFEREN		
Wijk	Motto	Beschrijving
1. Oude woonwijk (OW)	Lommerrijke wonen aan de Oude rij	<ul style="list-style-type: none"> - bomenlanen, met voldoende ruime open spiegel voor ontwikkeling - gazon en heesters op de wat grotere groenplekken in de wijk behouden - kleine heestervakken zo mogelijk omzetten naar gras, vereenvoudigd sortiment of verharding.
2. Hoog-laag woonwijk (HLW)	Natuurlijke balans in gebruik en beeld	<ul style="list-style-type: none"> - bomenlanen in verharding met voldoende grote open spiegel. - grotere groenplekken herinrichten voor een opener beeld, en meer gebruik. - de hoeveelheid bosplantsoen terugbrengen - heestervakken eenvoudiger of verharding - natuurgericht beheer in de randen van de wijken.
3. Woonwijk met centraal groen (WWC)	Sterke groene kaders en eenvoudige invulling	<ul style="list-style-type: none"> - centrale groenstrook met bomen in gras en open beeld ten behoeve van gebruik en natuur - natuurgerichte inrichting van de watergangen en randen van de wijk. - door maaibeheer en afwisselend terugzetten van bosplantsoen meer variatie. - snippergroen wordt eenvoudig en duurzaam beheerd.
4. Moderne woonwijk met geclusterd groen (MW)	Bomenstructuur in het groen	<ul style="list-style-type: none"> - natuurgericht beheer onder de hoogspanningsmasten en rond andere utilitaire voorzieningen - bomenstructuur duurzaam behouden - heestervakken met volwassen kwaliteit
5. Buitengebied (BG)	Bloemrijke oever en berm	<ul style="list-style-type: none"> - bloemrijke grasbermen langs de de Oude rij en in de bermen van de weg. - actief bomenbehoud bij particulieren. - bomenrij doorlopend langs de Oude Rijn en jaagpad aanbrengen en behouden.
6. Bedrijventerrein (BT)	Representatief gebruikt groen	<ul style="list-style-type: none"> - representatieve detailhandel uitstraling. - gazon - bomenrij door het bedrijventerrein - voor natuur ingerichte en beheerde randen van de wijk - parkeerplaatsen behouden of verminderen
7. Winkelcentrum (WC)	Een Groen winkelcentrum	<ul style="list-style-type: none"> - een 'groen' centrum - enkele grote bomen - bomenrijen rond het centrum - verharding verwijderen voor gazon - langzaamverkeersentrees uitnodigend met gazon en heesters.
8. Dienstencentrum (DC)	Ook openbaar toegankelijk	<ul style="list-style-type: none"> - van snelweglokatie naar lokale grootgrutter - minder parkeerplaatsen noodzakelijk en dus meer groen - particulieren betalen groen - groene en blauwe randen met natuur en 'ommetje' in het groen.

De in te passen historische elementen in deze wijksferen zijn:

Molens

Er is een drietal molens gelegen langs de hoofdwatergangen. Vanaf het water biedt dit een cultuurhistorisch beeld, vanaf de wijk overheerst de functie kijk- en verblijfsgroen.

Historische as met kerk

Behoud van de historische as, met relatief weinig groen. Particuliere bomen (zoals onder andere bij de kerk) worden actief door de gemeente behouden.

'De Bult' met de rozentuin

Dit gebied kan een grotere betekenis krijgen door het versterken van de verbinding met de centrumzone en met een 'waterrelatie' naar de Oude Rijn.

De begraafplaats en de Hoogmadeseweg

Uitbreiding en ontwikkeling van het groen rond de begraafplaats in afstemming op de plannen voor de A4, het doortrekken van de Engelendaal als groene verbinding met de Munnickenpolder en toekomstige ontwikkeling van de Munnickenpolder.

Wanneer het gewenste groenbeeld in de sferen wordt afgezet tegen het huidige groenbeeld zijn maatregelen voorstelbaar. Dat zijn maatregelen die in normaal beheer uitgevoerd kunnen worden en maatregelen die een stapje verder gaan en niet in normaal 'ontwikkelings-' of vervangingsbeheer kunnen worden meegenomen. De maatregelen in normaal beheer en meer informatie over het gewenste groenbeeld staat in bijlage 6. De maatregelen die een stapje verder gaan zijn in onderstaande lijst van ontwerp-opgaven opgenomen.

Mogelijke ontwerp-opgaven voor de wijksferen

Het centrale groen in de woonwijken met centrale groenstructuur en hun aansluiting op de blauwe ring en de Engelendaal (zo mogelijk) in beeld, natuur en gebruik.

Heroverweging van het groen in de dienstenwijk in combinatie met A4-plannen, ontwikkelingswensen van de begraafplaats etc.

Herinrichting van de Bult in aansluiting op de plannen voor de centrumzone als knooppunt tussen de centrumzone en de groene ruggengraat.

Het uitbuiten van groene inrichting rond de molens langs de Dwarswetering en langs De Does voor recreatief gebruik.

Afstoten en in gebruik geven van groen

Afstoten en in gebruik geven van groen is slechts in een zeer beperkte oppervlakte van het totaal aan openbaar groen mogelijk. Verwezen wordt naar het parallel door de gemeente opgestelde beleid ten aanzien van het verkopen of in gebruik geven van groen d.d. oktober 2000.

7.3 Thema's

Thema's zijn onderwerpen in het groen van Leiderdorp die in de belangstelling staan. Bij de gemeente Leiderdorp bestaat de behoefte, deze meestal actuele en politieke thema's verder uit te diepen. Daarbij kunnen de thema's sturend zijn voor de visie op het openbaar groen van Leiderdorp en vice versa. Op grond van de navolgende beschrijvingen zijn eveneens projecten te definiëren.

Op grond van actuele tendensen in groen- en ruimtelijke ordeningsbeleid en van toepassing op het openbaar groen in Leiderdorp zijn de volgende 3 thema's:

Kleinschalig groen

Hoe kan de gemeente haar snippergroen, dat niet tot de hoofdstructuur behoort maar wel in belangrijke mate de wijksfeer bepaalt, duurzaam inrichten en onderhouden? Is het eventueel afstoten van delen van het snippergroen mogelijk en zo ja welke randvoorwaarden en maatregelen dient de gemeente dan te nemen?

Natuur en Leiderdorp

Bij de gemeente zijn weinig gegevens over natuur aanwezig. Wel zijn er actieve bewoners en belangengroeperingen in de gemeente met veel informatie. Een verdieping van het onderwerp natuur uit de globale hoofdgroenstructuur doet recht aan groenbeheer over 20 jaar en de mogelijkheden voor natuur.

Hondenplezier

Met enige regelmaat komen klachten over hondenbeleid bij de gemeente binnen. De gemeente wil daarom haar huidige hondenbeleid evalueren. Mogelijkheden voor hondenbeleid en strategische keuzen voor de gemeente worden gegeven.

In de volgende subparagrafen worden de drie thema's uitgewerkt. Een aantal onderwerpen wordt behandeld:

- de knelpunten,
- de samenhang met de visie,
- de randvoorwaarden en keuzen,
- de kansen voor Leiderdorp,
- de 'Nieuwland Advies' richtlijnen voor het thema.

NB. De inhoud van de thema's is in nauwe samenwerking met ambtenaren van de gemeente Leiderdorp opgesteld.

Groenstructuurplan Leiderdorp 2000
Kleinschalig groen

Legenda

 Zones waarbinnen
principevoorbeelden waar afgifte of
gebruik van kleinschalig groen van
toepassing kunnen zijn

 Zones waarbinnen uitgifte niet van
toepassing is

 Watergangen

gemeente Leiderdorp 2000
schaal: 1:17.000

Adviesbureau voor landelijk gebied en stedelijk milieu

Postbus 522 6700 AM Wageningen

telefoon 0172-421711 telefax 0317-425046

Mieuwland

7.3.1 Thema: Omgaan met groen in de wijk

De knelpunten

De problematiek van kleinschalig groen kent twee aspecten; een beheersaspect en een beedaspect. Het beheersaspect is dat er relatief veel geld en tijd in deze kleine stukjes groen gaan zitten die tegelijkertijd weinig bijdragen aan de groenstructuur van Leiderdorp. Daarnaast is de beheersbaarheid van afstoten en/of verhuur van openbaar groen beperkt; er moeten immers nieuwe regels van uitgifte/verhuur bedacht worden, de klik-melding moet voor elk perceel uitgevoerd worden en in regelgeving afgedekt, een administratie moet opgezet worden en actieve controle en handhaving is noodzakelijk. Het beedaspect is dat door veroudering, moeilijk te onderhouden groenmengsels en het gebruik het groen een verouderde indruk maakt die niet meer past bij deze tijd.

De samenhang met de visie

In de wijken wordt een verschillende groensfeer aangeduid. Elke wijk heeft dus een eigen en karakteristiek beeld van het groen, bepaald door het uiterlijk en de samenhang van verschillende groenelementen. De sferen per wijk worden ook bepaald door kleinschalig groen.

Het kleinschalig groen in de nieuwere wijken (met uitzondering van de Leyhof) van Leiderdorp heeft een groot sortiment met veel verschillende soorten op de vierkante meter. Deze vorm van kleinschalig groen is moeilijk te beheren en niet karakteristiek voor de wijk. Als uitwerking van de visie wordt in de sferen gedacht aan een eenvoudig en wijkspecifiek groenbeeld van het kleinschalig groen. Voor de uitwerking van het thema kleinschalig groen betekent dat gekozen wordt voor:

- kleinschalig groen met eenvoudige en beheersbare kwaliteit,
- het bepalen van de criteria voor 'structureel' kleinschalig groen en criteria voor kleinschalig groen wat eventueel afgestoten kan worden.

Randvoorwaarden en keuzen

Randvoorwaarden

Alleen wanneer de gemeente voldoende tijd en geld heeft voor de uitvoering van het afstoten van groen kan op termijn een duurzame groenstructuur gehandhaafd blijven.

Keuzen

Kleinschalig groen is belangrijk voor de leefkwaliteit in de directe woonomgeving. Voorgesteld wordt rond dit kleinschalig groen een kerntakendiscussie te houden; groen wat voor heel Leiderdorp van belang is zou meer aandacht moeten krijgen dan het kleinschalige groen in de wijk. Dit moet consequent vertaald worden in financieel beleid. De gemeente kan dit probleem op een aantal manieren oplossen: verkopen aan bewoners, verhuren aan bewoners of de inrichting aanpassen aan goedkoop onderhoud.

De kansen voor Leiderdorp

Een nieuwe invulling van kleinschalig groen zal een wijkspecifiek en rustig groenbeeld opleveren waarin een zeer beperkt assortiment wordt gebruikt. Voor Leiderdorp zal dit nieuwe beeld van het kleinschalig groen de wijk meer élan geven, mits draagvlak bestaat. Overleg met de bewoners binnen de mogelijkheden en randvoorwaarden van de groenstructuur dragen daaraan bij.

Het geld, vrijkomend uit verhuur en afstoten van openbaar groen, dient ten goede te komen aan de hoofdstructuur van het groen of compensatie van groen elders in de gemeente.

De gemeentelijke richtlijnen voor het thema

Verwezen wordt naar het parallel door de gemeente opgestelde beleid ten aanzien van het verkopen of in gebruik geven van groen d.d. oktober 2000.

Projecten voor kleinschalig groen

Motto's voor de wijken uitwerken tot een groenbeeld van het kleinschalig groen in overleg met bewoners.

Vaststellen van de procedures voor een dorps- en wijkgerichte aanpak van kleinschalig groen.

Bij herstratingen wordt bekeken of het groen langs parkeervakken ook in aanmerking komt voor afstoten (i.v.m. een mogelijk nieuwe inrichting).

Kerntakendiscussie in wijkgericht beheer: kijken of groen met extra inspanning toch afgestoten kan worden met behoud van de structuur van groen van belang voor de hele wijk.

7.3.2 Thema: Natuur

De knelpunten

- Het huidige groen van Leiderdorp is oorspronkelijk grotendeels natuurgericht ingericht, maar in het huidige beheer is slechts voor een zeer beperkt gedeelte ruimte voor natuurgericht beheer.
- De natuurwaarde van het openbaar groen is relatief laag, de gegroeide structuur in veel gevallen voor de lange termijn onhoudbaar.
- Er is nog weinig kennis van natuurgericht beheer bij de medewerkers van de aannemers.
- De kennis is nu gecentreerd rond de Houtkamp/MEC/Heemtuin.

De samenhang van de visie met natuur

De hoofdgroenstructuur in de visie is opgehangen aan de groen-blaue ruggengraat. De waterstructuur heeft vooral een oost-west richting met accent op diversiteit en zicht op het water. Daarnaast zijn er grote groenelementen van een behoorlijk formaat en betekenis voor de bevolking van heel Leiderdorp.

Deze drie vormen tevens netwerken voor de natuur langs water, bermen en bosplantsoen. De netwerk langs water brengt de natuur vanaf de blauwe ring tot in het centrum. De provinciale wegen rond de bebouwde kom en de hoofdwegen met hun brede bermen bieden kansen aan insecten, planten en kleine zoogdieren, onder andere in combinatie met het aanwezige water. De hoofdgroenstructuur en de netwerken voor de natuur vallen mooi samen.

In de uitwerking van dit thema zijn de netwerken te definiëren of uit te werken met doelsoorten, principes van inrichting en korte en lange termijn ontwikkeling en beheer.

De randvoorwaarden en keuzen

Randvoorwaarden

De gemeente moet duidelijk aangeven welke doelstellingen voor de natuur zij in haar groen nastreeft en op welke wijze deze doelstellingen gehaald gaan worden. De inschakeling van vrijwilligers is noodzakelijk voor een goed draagvlak en voldoende sociale controle op de uit te voeren projecten.

Keuzen

De natuurdoelstellingen moeten opgehangen worden in een regionaal kader en een lokale uitwerking. Een gefaseerde aanpak voor natuurontwikkeling is noodzakelijk om draagvlak en kennis op te bouwen. Het bestuur ondersteunt en volgt de proefprojecten voor natuur.

Drie Leiderdorpse Netwerken voor de natuur

Er zijn in Leiderdorp drie soorten netwerken. Het eerste netwerk is gebonden aan water, het tweede netwerk is gebonden aan bermen en het derde netwerk is gebonden aan verzamelingen van bosachtige vegetaties. Alle drie de netwerken liggen in de groen-blauwe ruggengraat.

Het waternetwerk van Leiderdorp heeft relatief schoon water, brede watergangen en harde beschoeiing. In de toekomst wordt dit netwerk, opgebouwd uit de blauwe ring, de waterlopen langs de wijkontsluitingswegen en wijkgrenzen en de watervlakken in de wijken en de Houtkamp, minimaal eenzijdig ingericht voor natuur. De inrichting heeft tot doel libellen en rietzangers in Leiderdorp te krijgen en houden. Deze dieren hebben behoefte aan overjarig riet en een afwisselende structuur van bomen, bosjes, riet en water. De inrichting bestaat uit een oever zonder beschoeiing, soms flauw en soms steiler ingericht met bosjes of bosplantsoen op regelmatige afstand (ongeveer 100m) waartussen rietoevers en struikpartijen worden aangelegd. Daarbij is er binnen de bebouwde kom prioriteit voor het weghalen van beschoeiingen langs waterlopen en het ecologisch inrichten van de oevers (daarbij is ook aandacht voor de 'randen van de Leyhof'). De kwel sloten worden natuurvriendelijk beheerd. Het riet wordt eens in de drie jaar afgemaaid in afwisseling zodat altijd overjarig riet aanwezig is. Afhankelijk van de situatie wordt de noord of de zuidrand van het water hiervoor ingericht.

Het waternetwerk ligt langs Does, Dwarswatering, Oude Rijn, Persant Snoepweg, Gallaslaan, Leysloot, Laan van Ouderzorg, Vd Marckstraat, areaal tussen Beukenschans en Touwbaan, Buitenhofvijver en strook tussen N445 en Dijkwacht en Tollenaerssingel met de Houtkamp als centraal punt.

Het bermennetwerk heeft een afwisseling van rijke en arme gronden en is relatief goed ontwaterd. In de toekomst wordt dit netwerk, opgebouwd uit de bermen langs de ruggengraat aan weerszijden onderhouden voor een bloemrijk en afwisselend beeld. Afhankelijk van de grondslag wordt gestreefd naar arme vegetaties zoals zandblauwtje of rijkere vegetaties zoals fluitekruid. Op hoeken en kruispunten worden uiteraard zichthoeken vrijgehouden. De insecten en kleine zoogdieren (noordse woelmuis) zijn doelsoort. Insecten kunnen over het algemeen vliegen, maar de wegen zijn gevaarlijk voor de kleine zoogdieren. Hiervoor zullen langs de watergangen bij deze kruisingen oversteekmogelijkheden moeten worden aangebracht. Door een afwisselend (afhankelijk van de grondslag) maaibeheer met afvoeren kan dit beeld duurzaam worden behouden. Het beeld kan nog bonter gemaakt worden door de jaarlijkse inzaai van kruiden.

Het bermennetwerk ligt langs de Engelendaal, Persant Snoepweg, Achthoveneweg, provinciale wegen en Gallaslaan. Ook hier is de Houtkamp het centrale punt.

Het netwerk van bosopstanden bestaat uit de bomenrijen en bossages in de parken en centrale groenvoorzieningen in de wijken. In de toekomst zal dit netwerk een meer afwisselend beeld krijgen met zoom- en mantelvegetaties en struikenpartijen. Deze inrichting biedt ruimte aan een grote verscheidenheid aan diersoorten, met name struweelvogels en bijvoorbeeld specht en torenvalk. De doelgroep vogels kan in principe vliegen, hiervoor hoeven geen specifieke voorzieningen worden aangelegd. In veel gevallen zijn de bosopstanden aanwezig, het beheer dient sturend te zijn voor meer variatie in ondergroei en de ontwikkeling van toekomstbomen (bomen die groot en oud mogen worden). Ingeschat wordt dat ongeveer 50% van de boomvormers in bosplantsoen en bosopstanden hiervoor gerooid zal moeten worden.

Het bosnetwerk wordt gevormd door de Bloemerd, de Groene dolk en long, Leysloot, bossages in de Schansen, de omgeving van de Hoogmadeseweg en de A4. Het park de Houtkamp is weer het middelpunt.

De kansen voor natuur in de gemeente Leiderdorp

Binnen de netwerken voor de natuur wordt voor een aantal proefprojecten gekozen. De proefprojecten verschillen wat doelstelling en plek in de netwerken betreft. De in totaal ongeveer 6 proefprojecten (telkens 1 bij water, bermen, bosplantsoen en daarvan een kans en een knelpunt) worden uitgevoerd samen met aannemers en een goede interne bewaking. Monitoring vindt plaats door vrijwilligers. De monitoring van de proefprojecten wordt gebruikt voor het bijsturen en richting geven aan de ontwikkeling van het project. Na de proefprojecten worden concrete afspraken gemaakt over de natuur in de hoofdgroenstructuur in de vorm van onderhoudscontracten, kennisniveau en monitoring. Communicatie ten behoeve van natuur in het groen wordt uitgevoerd in samenwerking met vrijwilligers van belangengroeperingen. De gemeente neemt haar taak als voortrekker serieus.

De Nieuwland Advies richtlijnen geven we voor dit thema

Kies een proefproject per netwerk. Maak daarvoor een integraal deelontwerp met de mensen buiten en binnen. Zorg voor een goede perspresentatie. Voer het uit, monitor het 2jaarlijks en evalueer het na 2 jaar. Daarna over heel Leiderdorp toepassen.
pm. resultaten veldonderzoek in mei.

Projecten voor het thema natuur

Het opleiden van medewerkers voor natuurgericht beheer en bomenbeheer.
Het uitvoeren van een aantal proefprojecten natuurgericht beheer in de netwerken van de visie.
Het monitoren van de ontwikkeling van de natuur in de netwerken.

Hondenplezier

Actief Hondenbeleid bestaat uit minimaal 5 onderdelen:

1. Breed draagvlak voor het beleid.
2. Aanleg en onderhoud van effectieve voorzieningen.
3. Regelgeving in relatie tot APV en handhaving.
4. Informatievoorziening over hondenbeleid.
5. Communicatie met direct betrokkenen.

Ad 1. Draagvlak

Een breed draagvlak bij bezitters en andere gebruikers van het groen door gezamenlijk opgesteld beleid. Binnen de door de gemeente te hanteren randvoorwaarden kunnen doelgroepen beleid en uitvoering op locaties voorstellen.

Uitgangspunt daarbij is de Hondenbelasting als doelbelasting; de opbrengsten worden enkel gebruikt voor Hondenbeleid.

Ad 2. Aanleg en onderhoud

Elke gemeente en elke stad heeft een eigen set van effectieve voorzieningen. De voorzieningen moeten vandalismebestendig zijn, duidelijk zijn en steunen op draagvlak voor gebruik. In het geval van Leiderdorp betekent dat herinrichting en uitbreiding van voorzieningen of aanpassing van bestaand groen (afhankelijk van de wijk). Voorbeelden van voorzieningen zijn:

- = opruimmiddelen voor hondenpoep voor bezitters,
- = afvalbakken,
- = grasveldjes voor hondentoiletten aanwijzen,
- = hondenuitlaatveldjes aanwijzen,
- = hondentoiletstroken,
- = 'hond in de goot',
- = vaststellen uitlaatroutes
- = uitrenveld.

Voorwaarden bij deze voorzieningen zijn een aangepast ontwerp, eenvoudig te onderhouden inrichting, uitleg van gebruik aan bezitters en regelmatige reiniging en vernieuwing. Een vieze voorziening zal verminderd gebruik opleveren.

Ad 3. Regelgeving en handhaving.

Het consequent ingezette beleid moet goed worden ingebed in de plaatselijke regelgeving en ondubbelzinnig zijn. Daarbij moet de beheer- en handhavingsinspanning van de gemeente verwoord worden, gekoppeld aan een beeld van de gemiddelde hondenbezitter. Tevens is een concrete inspanning in communicatie noodzakelijk. Een positieve benadering van hondenbeleid betekent hier veel aandacht voor de opvoeding van de hond en bezitter.

Handhaving is noodzakelijk om sociale controle te versterken.

Ad 4. Informatie

Informatie moet ondubbelzinnig en ruim verkrijgbaar zijn in beeld, tekst en woord. Daarin kan de relatie met het uitgavenbeleid van de doelbelasting worden vastgelegd. Voor de inzet van middelen is een goede inventarisatie van de doelgroep het uitgangspunt. Ook speciale activiteiten zoals een hondenkermiss, open asiëldag, hondenontmoetingsmiddag voor kinderen etc. kunnen bronnen van informatie zijn. In het communicatieplan voor het Groenstructuurplan Leiderdorp worden een aantal communicatiemiddelen voorgesteld.

Ad 5. Communicatie

Communicatie is tweerichtingsverkeer. De voorkeur gaat uit naar overleg met een platform van hondenbezitters. Deze kunnen als centraal punt voor klachtafhandeling, sociale controle en evaluatie van hondenbeleid worden aangesproken. Bij de gemeente wordt een aanspreekpunt vastgesteld. Regulier overleg is noodzakelijk.

7.3.3 Thema: Hondenplezier

De knelpunten

- onduidelijkheid van de gemeente over de vorm van duurzaam hondenbeleid.
- klachten van bewoners over hondenbezitters.

De samenhang met de visie

Hondenbeleid is op dit moment 'geen probleem' in Leiderdorp. Er zijn jaarlijks wel wat klachten maar deze zijn zeer beperkt en vaak mondeling op te lossen. De honden dienen overal aangeliend te worden. De gemeente heeft haar hondenbeleid bepaald op locaties. De huidige hondenuitlaatplaatsen zijn vastgesteld in een wijk (met een sfeer), in grote groenplekken (Bloemerd en de Houtkamp) en langs de 'blauwe ring' van Leiderdorp. Deze functioneren goed.

Vanuit de visie is het beheer van de Dwarswatering, de Bloemerd en de Houtkamp af te stemmen op de gewenste ontwikkeling (natuur en groene recreatie). Hier moeten gebruik en natuurontwikkeling samengaan.

De keuze voor een hondenuitlaatplek in de Baanderij, een representatief detailhandel gebied, is minder logisch. Hier heeft het gebruik zich ontwikkeld naar een representatief karakter met meer bezoek van bewoners en een intensiever gebruik van het groen. Een duurzame visie op het groen in de Baanderij zou een alternatieve oplossing voor de hondenuitlaatplek moeten geven.

Bij een actiever uit te voeren hondenbeleid in Leiderdorp zijn nieuwe keuzen nodig voor de Baanderij, de woonwijken en eventuele voorzieningen (plaats van hondenuitlaatplaatsen, inrichting en beheer) en andere noodzakelijke ingrepen. Daarnaast zal de regelgeving, communicatie en handhaving vastgesteld moeten worden. In schema op pagina 42 is een aanpak van actief hondenbeleid weergegeven.

De randvoorwaarden en keuzen

Randvoorwaarden

Honden zijn voor het plezier van de bezitter. De bezitter is verantwoordelijk voor het handelen van de hond. Hondenbeleid is te communiceren of te reguleren (er is geen middenweg).

Keuzen

Organiseren en reguleren betekent een nieuwe stap in hondenbeleid en vraagt een consequent beleid, tijd en geld. Communicatie van de huidige regelingen en het aandringen op sociale controle en regelmatig overleg zijn een low profile keuze. Deze keuze betekent doorgaan op deze weg met meer communicatie (informeel en formeel) over het beleid van de gemeente.

Voor het uitvoeren van de high profile keuze, het reguleren en faciliteren van een eigenstandig hondenbeleid, is een uitgebreid pakket van activiteiten nodig, waaronder een duidelijke en inzichtelijke regeling, het aanwijzen van hondenbehoefteplekken, de aanleg hiervan, intensief beheer, actieve controle door ambtenaren en regelmatige communicatie (voorbeeld gemeente Elst). Op dit moment ontbreekt hiervoor de capaciteit.

De kansen voor hondenplezier in Leiderdorp

Goede communicatie met bewoners en hondenbezitters is het uitgangspunt. De gemeente heeft een afwachtende houding gericht op het concreet oplossen van probleempunten. Daartoe is het noodzakelijk het huidige hondenbeleid preventief te evalueren en te bestendigen gericht op toekomstig hondenbeleid.

De Nieuwland Advies richtlijnen voor het thema

Het huidige hondenbeleid loopt redelijk. De gemeente kiest voor een low profile benadering want deze gaat het meest op onderlinge sociale controle in. In het communicatieplan worden mogelijkheden voor communicatie over hondenbeleid aangereikt. Deze worden door de gemeente uitgevoerd. Een inspanningsverplichting voor communicatie over hondenbeleid moet vastgesteld worden. Monitor eens in de twee à vier jaar of een aanpassing van het hondenbeleid noodzakelijk is. De honden-belasting wordt gebruikt als doelbelasting.

Projecten voor Hondenplezier

Opzetten structurele communicatie met hondenverenigingen en hondenbezitters over de invulling van het hondenbeleid en de voorlichting.

Actief uitvoeren van de voorlichting over hondenbeleid.

Jaarlijks projecten gericht op honden uitvoeren van de hondenbelasting.

8 REALISATIE VAN DE VISIE

Het onderwerp van dit hoofdstuk is de realisatie van de visie. Aan de basis van de visie staan de beleidsuitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn in centrale vragen in de visie beantwoord. In dit hoofdstuk worden de acties uit de visie (ontwerpogaven en projecten) aangevuld met adviezen voor beleid en beheer ter ondersteuning van de realisatie beschreven. Voor een helder overzicht worden de acties verwoord als projecten. Er worden daarin een viertal inhoudelijk verschillende projectgroepen gebruikt. Met deze vier projectgroepen worden alle noodzakelijke activiteiten voor de duurzame ontwikkeling van het groen in Leiderdorp afgedekt. De projectgroepen zijn:

thematische projecten

kenmerk: nieuw beleid, integrale aanpak, geen concrete uitvoering per se,

beheersprojecten

kenmerk: continueren en verbeteren bestaand beleid, sectorale aanpak, concrete uitvoering en lange termijn,

integrale inrichtingsprojecten

kenmerken: concrete uitvoering, integrale aanpak, middellange termijn, sectorale inrichtingsprojecten.

kenmerken: concrete uitvoering, sectorale aanpak, korte termijn.

Naast deze projecten gericht op nieuwe activiteiten wordt normaal beheer uitgevoerd en is een financiële strategie voor uitvoering van normaal beheer en nieuwe activiteiten noodzakelijk.

Achtereenvolgens worden de vier projectgroepen uitgewerkt. Voor het bewaken van de samenhang en volgorde van bestaande en nieuwe activiteiten is een prioriteitsstelling ingevoegd, gekoppeld aan een financiële strategie.

8.1 Van visie naar projecten

In de visie zijn ontwerpogaven gedefinieerd, voor de thema's zijn thematische projecten aangegeven en voor normaal beheer worden aanvullende projecten beschreven.

8.1.1 Thematische projecten

Kleinschalig groen

De wijksferen geven een richting aan het toekomstige beeld van al het wijkgroen. De gekozen motto's voor de wijken zijn ook van toepassing op kleinschalig groen. Bewoners zijn direct betrokken bij dit groen 'voor de deur'. Het groenbeeld van het kleinschalig groen moet uitgewerkt worden in overleg met bewoners. Voordat de gemeente deze aanpak wil starten zal zijn eerst de randvoorwaarden en procedures moeten vaststellen. Deze procedures zullen een circulair verloop krijgen; een herhaling van zetten is nodig voor een duurzaam beeld. Binnen de aanpak kan een dorps- en wijkgerichte aanpak van kleinschalig groen onderscheiden worden naast een afstotings- en inrichtingsonderdeel.

Bomen

- Er is geen kapvergunningbeleid bij de gemeente aanwezig.
- In de visie worden de bomen vooral beschouwd als onderdeel van de hoofdgroenstructuur maar niet als eigenstandig onderdeel.
- Bomen zijn in Leiderdorp bepalend voor het beeld van de hoofdgroenstructuur.
- De thema-uitwerking kan aan de hand van de visie ingaan op het behoud van bomen in het algemeen en keuzen in de ontwikkeling van bomen.
- Dat betekent een uitwerking van de criteria waarmee bomen worden gekozen in de hoofdbomenstructuur en de wijken en minimale eisen bij de aanplant van bomen (het opnieuw vastleggen van het systeem van wijkers en blijvers).
- Verder aandacht voor het behoud van bomen in regelgeving en onderhoud (wat is noodzakelijk voor uitvoering van bomenbeheer).
- En een lange termijn perspectief van bomen in Leiderdorp; bijvoorbeeld de ontwikkeling van bomen richten op solitair, het tijdig dunnen, vrijzetten, toekomstbomen aanwijzen (waarbij aandacht voor de wijk de Schansen).

Vragen of aandachtspunten bij de keuze van bomen in het groen

- past de boom bij het bodemtype?
- is er voldoende water aanwezig?
- is er voldoende onder- en bovengrondse ruimte?
- zijn er voldoende beschermingsmogelijkheden voor de uitgroei tot boomstructurelement?
- zijn er leidingen aanwezig en zo ja hoe worden deze beschermd voor wortelgroei?
- welke gebruiksintensiteit is te verwachten en is dit in te passen?
- is een relatief open boomtype gewenst of een gesloten oftewel moet er licht op de bodem komen?
- is er ruimte voor een blijver of toekomstige monumentale boom?
- draagt de boomsoort bij aan voldoende evenwicht in het diverse bomenbestand?
- zijn er goede groeiplaatsomstandigheden te creëren?
- zijn er duidelijke afspraken over beheer en verantwoordelijkheid?

Aanvullende ontwerpeisen bij gemeentelijke plannen

- concentreer de leidingstroken aan 1 kant van de weg in leidingkokers,
- stem af op gebruik en kies voor zo min mogelijk verharding (vanuit kosten voor aanleg en beheer),
- zorg voor voldoende open grond rond de boomspiegel,
- gebruik zo nodig worteldoek om opdrukken te voorkomen,
- zorg voor minimale afstand tot wegen,
- afstand tot de gevel en maximale kroondiameter in verband met het wegvangen van licht,
- moeten er parkeerplaatsen onder de boom komen of staat de boom in het groen,
- in het geval van een laan moet regelmaat en een maximale onderlinge afstand gekozen worden (in relatie tot de doorsnede van de kroon),
- de kroonvorm moet passen bij de functie van de boom op de plek,
- indien een boom deel uitmaakt van een ecologische verbinding, de soortkeuze hierop afstemmen,
- de eigenschappen van de boom (zoals oppervlakkige beworteling, neiging tot takkenbreuk) moeten passen bij de plek.

Natuur en openbaar groen

Voor het goed uitvoeren van natuurgericht beheer is kennis noodzakelijk. Na een inventarisatie van wensen en eisen aan natuurgericht beheer kan scholing plaatsvinden. Deze scholing zou zelfs voor de vaste aannemers aangeboden kunnen worden. Als onderdeel in het opleiden en oefenen met medewerkers en vaste aannemers kunnen een aantal proefprojecten worden aangewezen. Op deze manier kunnen met voorlichting de bewoners en gemeenteambtenaren wennen aan het groene beeld. Bij voorkeur worden belangengroeperingen zoals IVN en Vogelwerkgroep ingeschakeld. Deze werkgroep wordt gecoördineerd door de gemeente. Op deze projecten moet monitoring plaatsvinden. Zo mogelijk worden belangengroeperingen hiervoor gevraagd ten behoeve van draagvlak.

Hondenplezier

Basis voor Hondenbeleid is communicatie. Geen communicatie over honden maar met hondenbezitters. Deze personen zijn bij machte het hondenbeleid uit te voeren. Communicatie kenmerkt zich door voortgaande activiteiten. Het opzetten van structurele communicatie met hondenverenigingen en hondenbezitters over de invulling van het hondenbeleid en de voorlichting is gewenst. Naast het met de direct betrokken overleggen over hondenbeleid, dienen ook alle inwoners van Leiderdorp op de hoogte te zijn. Daarom zal actief voorlichting over hondenbeleid aan alle betrokkenen uitgevoerd moeten worden. Door de doelbelasting goed te gebruiken ontstaat draagvlak voor hondenbeleid. De gemeente zal haar positieve instelling jaarlijks moeten laten zien door projecten gericht op honden uit te voeren.

Bomen in het groen van Leiderdorp

Met een bomenverordening is beheer en controle op bomenbeleid mogelijk, tevens kan hieronder een gemeentelijke monumentale bomenlijst worden gehangen op grond waarvan kapvergunningen kunnen worden afgewogen en het vaststellen van de ontwerpeisen voor bomen. Bomen zijn een bijzonder goed in het groen van Leiderdorp. Een enkele boom kan een grote betekenis hebben voor een hele straat, maar bomenbeheer is relatief duur. Een goede keuze voor een juiste soort en een duurzaam beheer van deze boom begint bij duidelijke ontwerpeisen aan bomen. In nevenstaand kader zijn een aantal eisen opgesomd.

Thematische projecten	
1.1	Motto's voor de wijken uitwerken tot een groenbeeld van het kleinschalig groen in overleg met bewoners.
1.2	Vaststellen van de randvoorwaarden en procedures voor een dorps- en wijkgerichte aanpak van Kleinschalig groen.
1.3	
1.4	Het opleiden van medewerkers voor natuurgericht beheer en bomenbeheer.
1.5	Het uitvoeren van een aantal proefprojecten natuurgericht beheer in de netwerken van de visie.
1.6	Het monitoren van de ontwikkeling van de natuur in de netwerken.
1.7	Opzetten structurele communicatie met hondenverenigingen en hondenbezitters over de invulling van het hondenbeleid en de voorlichting.
1.8	Actief uitvoeren van de voorlichting over hondenbeleid.
1.9	Jaarlijks projecten gericht op honden uitvoeren van de hondenbelasting.
	Het evalueren en bijtellen van een bomenverordening met introductie

8.1.2 Beheersprojecten

Een groenbeheerplan bespreekt de concrete uitwerking en financiering van de nieuwe ontwikkelingen en het regulier onderhoud van het groen.

De afdeling BBOR stelt een set van randvoorwaarden voor groen vast als handreiking aan andere afdelingen.

Met de inventarisatie kunnen de belangrijkste te behouden bomen van Leiderdorp worden aangemerkt. Deze lijst wordt bij voorkeur gekoppeld aan de bomenverordening.

Veel van de beeldbepalende bomen staan op particulier terrein. Voor behoud van deze bomen en service aan de bewoners kunnen de voorlieden een rol vervullen als bomenconsulent op aanvraag van bewoners.

In het communicatieplan staan een aantal standaard uit te voeren activiteiten per project.

Daarnaast kan de gemeente doorgaand communicatiemiddelen gebruiken voor contact met haar 'klanten'. Een meerjarenplan voor groencommunicatie ondersteunt de gemeente.

Beheersprojecten	
2.1	Het opstellen van een groenbeheerplan
2.2	Het vaststellen van een set van randvoorwaarden voor groen in nieuwe projecten en bij renovaties.
2.3	Het inventariseren en beschermen van het gemeentelijke monumentale bomenbestand.
2.4	Het inrichten van een bomenconsult voor bewoners.
2.5	Het jaarlijks bijstellen en uitvoeren van een communicatieprogramma op grond van het communicatieplan.
2.6	Monitoring van natuurwaarden
2.7	Overdracht waterhuishoudkundige taken van de gemeente naar het waterschap i.r.t. het openbaar groen

8.1.3 Integrale inrichtingsprojecten

Het aanpassen van de vormgeving van het groen langs de Engelendaal en de Ericalaan/Van de Valk Bouwmanweg tot een nieuw groenbeeld. Het water en de wijkontsluitingswegen worden begeleid door groen. Het water wordt beter zichtbaar.

De vormgeving van de balkons (Oude Rijn en Bloemerd) en veranda's (Boterhuispolder en Munnickenpolder) in relatie tot onder andere de ontwikkeling van de A4 en het buitengebied.

De grootste ontwerpogave voor de hoofdgroenstructuur ligt in de vormgeving van het kruis in de Groenstructuur haaks op de ruggengraat en tussen de Oude Rijn en de Bloemerd. Dit kruis bestaat uit drie delen. De drie delen zijn tevens projecten:

Herinrichting van de Bult in aansluiting op de plannen voor de centrumzone als knooppunt tussen de centrumzone en de groene ruggengraat.

Kwaliteit van het groen in de wijken door een sterke relatie met de hoofdgroenstructuur van Leiderdorp. Dat betekent voor de wijken hangend aan de ruggengraat van de Engelendaal een eenduidig en natuurgericht groenbeeld van de watergangen met ontsluitingswegen voor autoverkeer tussen de wijken. Daarnaast wordt getracht voor deze wijken de

langzaamverkeerswegen aan te laten sluiten op de hoofdgroenstructuur. De wijken hangend aan de ruggengraat van de Ericalaan kunnen met duidelijke wijkontsluiting voor auto's en een inrichting van het grotere groen gericht op de relatie met de Kromme Rijn aantrekkelijker worden. Daarnaast worden langzaamverkeerswegen in deze 'oudere' wijken onderscheiden met een eigen groenbeeld aansluitend op de ruggengraat en heldere structuur.

Integrale inrichtingsprojecten voor het hele dorp	
3.1	Aanpassing Ruggengraat Engelerdeaal
3.2	Aanpassing Ruggengraat Ericalaan/van de Valk Bouwmanweg
3.3	Beleving Oude Rijn en reconstructie jaagpad.
3.4	Toekomstvisie natuur en recreatief Boterhuispolder
3.5	Toekomstvisie Munnickenpolder en A
3.6	Het centrum van Leiderdorp, bestaande uit een deel van de Houtkamp, het winkelcentrum en de Laan van Ouderzorg.
3.7	De Laan van Ouderzorg tussen de Van Diepeningenlaan en de van de Valk Bouwmanweg, de rode looper naar het historische deel.
3.8	De Engelerdeaal en Winkelcentrum door het groengebied met voorzieningen naar de Dwarswatering, de groene looper naar het buitengebied.
3.9	De Bult heeft een bijzondere plek en een bijzondere positie in de groenstructuur van Leiderdorp. Maakt tevens onderdeel uit van 3.7.
Integrale inrichtingsprojecten voor de wijken	
3.10	OW: Inrichting Tollenaerssingel OW: Inrichting Mauritssingel OW: Watergang w. de Zwijgerlaan en F. Hendrikslaan.
3.11	HLW: Natuurgerichte inrichting watergang vd. Marckstraat HLW: groene rand en recreatief gebruik Lijnbaan ontwikkelen HLW: Inrichting Tollenaerssingel HLW: Natuurgerichte ontwikkeling water en bosplantsoen in de Schansen.
3.12	WWC: Inrichting Persant Snoepweg voor natte natuur en bermen. WWC: Inrichting Gallaslaan voor natte natuur en gebruik WWC: Inrichting Cor Gordijnsingel voor natte natuur en gebruik WWC: Langzaamverkeersverbinding centraal groen Voorhof en Houtkamp ontwikkelen. MW: geen
3.13	BG: Aanleg en aanplant bomenrij langs de Oude Rijn BG: Natuurgerichte oevers langs de Oude Rijn
3.14	BT: Aanleg en aanplant bomenrij langs Touwbaan BT: herinrichting Lentekade voor representatief beeld.
3.15	WC: Entrees winkelcentrum 'groener' maken
3.16	DC: Natuurpaden rond het DC in het openbaar groen aanbrengen en toegankelijk maken. DC: pad voor recreatie in aansluiting op fietspad langs Dwarswatering doortrekken naar de A4.

8.1.4 Sectorale inrichtingsprojecten

Het aanpassen van de groene vlakken aan hun functie in de hoofdgroenstructuur. Dit betekent een opener en toegankelijker Houtkamp en Bloemerd. Voor de Houtkamp geldt daarnaast dat een deel van het park aansluiting zal moeten krijgen op het winkelcentrum.

Het centrale groen in de woonwijken met centrale groenstructuur en hun aansluiting op de blauwe ring en de Engelerdeaal (zo mogelijk) in beeld, natuur en gebruik.

Heroverweging van het groen in de dienstenwijk in combinatie met A4-plannen, ontwikkelingswensen van de begraafplaats etc.

Het uitbuiten van groene inrichting rond de molens langs de Dwarswatering en langs De Does voor recreatief gebruik.

Naast de grotere projecten voor het hele dorpen zijn er ook projecten voor de wijken. De projecten in de wijken zijn de kleinschalige omvormingsprojecten die op kleine schaal kunnen bijdragen aan het verbeteren van het woonklimaat. De projecten zijn per wijk aangegeven.

Sectorale inrichtingsprojecten voor het dorp	
4.1	Aanpassing Groene hart de Houtkamp
4.2	Aanpassing Groengebied Bloemerd
4.3	Aanpassing Groene long en dolk voor natuur en recreatie
4.4	Aanpassing Leysloot en waterpartij
4.5	Groene zichtlokatie Dienstenvijk Leiderdorp
4.6	Principevoorstel inrichting van de groene ruimte voor de molens.
Sectorale inrichtingsprojecten voor de wijk	
4.7	OW: Inrichting balkons naar de Oude Rijn bij de oude kerk aan de Hoofdstraat. OW: Inrichting groen bij kruising A4 en Oude Rijn.
4.8	HLW: Groenstroken in de Vogelwijk beoorde len op gebruik en openheid en zonodig aanpassen. HLW: Groen tussen de flats aan de van Diepeningenlaan heroverwegen en zonodig aanpassen. HLW: Groen tussen de flats van de Schansen opener maken en gebruiksvriendelijker.
4.9	WWC: Herinrichting van Van Alphenplein. WWC: Herinrichting voor beter gebruik van de hoek Grotiuslaan. WWC: Noordzuidroute Heelblaadjespad voor fietsers en voetgangers aantrekkelijker maken. MW: geen
4.10	BG: herinrichting snippergroen in de twee woonstraten.
4.11	BT: Individuele wensen van de bedrijven structureren en zo mogelijk uitvoeren. WC: geen DC: geen

8.2 Prioriteit en fasering van projecten

De gemeente Leiderdorp is een groene gemeente. Een gemeente aan de rand van het Groene Hart. In het groen heeft/krijgt Leiderdorp een uitstraling van de *Groene veranda tussen oude rijn en polders*. De veranda is in zijn huidige situatie slechts deels af. Een goede groene en bereikbare ruggengraat gekoppeld aan grote en aantrekkelijke natuur- en groenparken leiden naar het buitengebied. De plannen voor de A4 en de Boterhuispolder zijn in ontwikkeling. In deze plannen is aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van het buitengebied nodig. Met het groenstructuurplan is er een integraal groen kader voor Leiderdorp. De projecten maken deel uit van het grote plan. Een prioriteit en fasering is gericht op het verkrijgen van effectief groenbeleid met een aantrekkelijk groenbeeld.

De formule $E(\text{effectiviteit}) = K(\text{kwaliteit}) \times D(\text{draagvlak})$ wordt gehanteerd voor de prioritering. Effectiviteit in groenbeleid is de uitvoering van projecten in samenhang met het groene kader en met een goede kwaliteit en soepel proces verloop. Splitsen we de criteria voor kwaliteit uit dan kunnen we de volgende parameters vaststellen:

Kwaliteit

- nuttig: een project draagt bij aan het beantwoorden van de beleidsuitgangspunten en past goed binnen de groenstructuur zoals gekozen in het Groenstructuurplan,
- imago: de projecten hebben een wervende inhoud en dragen bij aan de regionale 'plaatsing' van Leiderdorp,
- effect: de projecten dragen in verhouding veel bij aan de kwaliteit van de groenstructuur van Leiderdorp.

Draagvlak

- samenhang: aansluitend op bestaand beleid en met lange termijn vooruitzicht (in relatie tot '2015' en de plannen voor de polders),
- realiseerbaar: de projecten zijn realiseerbaar in tijd en geld (planningsmatig),
- breed: de projecten dienen alle lagen van de bevolking (van wijkbewoners tot bezoeker).

In deze paragraaf worden alleen de na criteria afgewogen en meest spraakmakende projecten opgevoerd. Een totaal overzicht en waardering staat in de bijlage 3. De in de vorige paragraaf genoemde projecten zijn gekoppeld aan beleidsuitgangspunten, de visie en de hiervoor genoemde zes criteria.

Naast het uitvoeren van nieuwe projecten mag in de prioriteitsstelling natuurlijk niet het normaal beheer van het groen en de afschrijving van het bestaande groen worden vergeten. In principe wordt normaal beheer en afschrijving met de grootste prioriteit opgevoerd.

Daarnaast zullen met prioriteit in Leiderdorp de volgende projecten opgepakt moeten worden:

1. aanpassing ruggengraat Engelendaal (naar 2x1 en afhankelijk van het IVVP),
2. aanpassing groeninrichting Houtkamp (opener en afhankelijk van Centrumplan; as Santhorst-Winkelhof).
3. principevoorstel herinrichting groen rond de watermolens,
4. motto's voor de wijken uitwerken tot een groenbeeld van het kleinschalig groen in overleg met bewoners,
5. inventarisatie monumentale bomen,
6. vaststellen ontwerpeisen voor bomen,
7. opzetten structurele communicatie met hondenverenigingen en hondenbezitters over de invulling van het hondenbeleid en de voorlichting met actief uitvoeren van de voorlichting over hondenbeleid (kan niet zonder vorig project),
8. jaarlijks projecten gericht op honden uitvoeren van de hondenbelasting.

Natuurlijk dienen deze projecten betaalbaar te zijn. Daarvoor wordt in het volgende hoofdstuk een financieringsstrategie beschreven, niet nadat opgemerkt wordt dat veel van de kosten van groenprojecten vaak op andere sectoren van de gemeente geboekt kunnen worden (zoals bij herstratingen en dergelijke). Een dergelijke herverdeling van kosten maakt de 'groenfinanciering' extra inzichtelijk.

8.3 Financieringsstrategie

De basisvraag is of het groene imago van Leiderdorp volgens het Groenstructuurplan met het huidige budget is te realiseren? Deze vraag wordt in dit hoofdstuk beantwoord. Het antwoord is 'nee', in de huidige situatie.

Het groene imago kan niet gerealiseerd worden omdat:

- de rek uit de groenbudgetten is; normaal beheer is niet in staat om ook de omvorming te betalen dus er is sprake van achteruitgang,
- daarnaast is er sprake van een probleem op de middellange termijn. Kwalitatief hoogwaardig groen heeft een levensduur, afhankelijk van het type groen, van ongeveer 25 jaar (bomen uitgezonderd). Groen moet dus op termijn vervangen worden. In de nieuwbouwwijken van de jaren '60 en '70 is dit nu noodzakelijk. Hiervoor zijn geen gelden gereserveerd,
- Ook voor bomen is er een dergelijk probleem. Door de snelle ontwikkeling van Leiderdorp zijn er zeer veel bomen aangeplant maar is door extensief beheer achterstand ontstaan in bomenonderhoud. Daarnaast verdienen ook bijzondere bomen meer aandacht
- daarnaast is er geen geld gereserveerd voor verbeteringsprojecten die het groene imago moeten ondersteunen en,
- is er niet voldoende kennis aanwezig om duurzaam het groene imago op te poetsen.

Kijken we naar de huidige situatie dan kunnen we de volgende inzichten onderscheiden:

het totale budget (inclusief mankracht) voor 2000 is 3.1 miljoen. Daarvan 1.4 voor eigen manschappen.

personeel is een duurzaam middel om kwaliteit te bereiken, uitbesteding niet, in normaal beheer zitten onderhoudskosten, een deel vervangingskosten (0,02 miljoen) en zelfs investeringskosten,

de rest van de projectmatige investeringen wordt uit het Meerjaren Investerings-Plan (MIP) gehaald.

Wat zijn dan de randvoorwaarden voor een inzichtelijke en heldere groenfinanciering waarmee het groene imago wel te bereiken is. Randvoorwaarden zijn in de onderstaande lijst opgesomd:

groen dient onderdeel uit te maken van het collegeprogramma,

groen heeft een jaarlijkse cyclus en kan dus niet zomaar lukraak worden ingepland,

het vrijkomen van subsidiegelden is aan termijnen gebonden, deze lopen vaak niet parallel met de inplant,

goed inzicht en een heldere verdeling van de kosten maken de groenfinanciering beheersbaar,

de gemeente kan daarmee haar inspanning in het groen helder en duidelijk communiceren,

kosten voor groen worden helder bij de betreffende discipline neergelegd, denk aan

herstratingen of inbreidingslokaties,

opbrengsten van het afstoten, verdwijnen of compenseren van groen dienen ten gunste te komen aan nieuw of bestaand groen,

een groenfonds maakt het mogelijk flexibel met subsidiëring, compensatie, langdurige projecten en ook seizoensgebonden met groen en bomen om te gaan. Een apart bomenfonds lijkt niet noodzakelijk.

Keuzen voor groenfinanciering betreffen in de eerste instantie vooral de herverdeling van de kosten. In dit plan wordt onderscheid gemaakt in vier soorten kosten-groen:

1. personeelskosten, inclusief cursussen,
2. kosten normaal beheer: het instandhouden van het huidige groen in een goede uitgangssituatie,
3. vervangings- of afschrijvingskosten: het vervangen van verouderd groen voor nieuw groen met een goede uitgangssituatie, te betalen vanuit het huidige budget van de gemeente en te storten in het groenfonds,
4. investeringskosten: nieuw groen aanleggen of het veranderen van het beeld van het groen, te dekken door extra stortingen in een groenfonds .

Deze vierdeling geeft een goed inzicht in de kosten en resultaten van het groen. Personeelskosten en kosten normaal beheer zijn altijd nodig. Het beeld van het groen zal echter op termijn verslechteren. Worden de vervangings- of afschrijvingskosten daaraan toegevoegd dan zal de kwaliteit in het beeld van het groen op termijn op peil blijven. Wil de gemeente echter haar groene imago actief uitstralen dan zijn investeringen onafwendbaar en zullen ook investeringskosten gemaakt moeten worden.

Wat betekent dit voor de inzichten in de huidige kosten. Op grond van de aangeleverde informatie over de budgetten van de gemeente Leiderdorp voor groen (begroting 2000) is een interpretatie uitgevoerd. De budgetten uit de begroting worden uitgesplitst en opgehangen aan verwachte kosten van beheer in de toekomst. In onderstaande tabel vindt u de bedragen uit de inzichten terug en een nieuwe opsomming voor 2001:

	2000	Deel van 2000 voor 2001	Nieuw bedrag 2001
Personeelskosten	1,13 miljoen	1,13 kosten personeel	1,13 kosten personeel
Kosten normaal beheer	1,3 miljoen aanbesteding 0,4 materiaal	1,3 aanbesteding 0,38 materiaalkosten	1,3 aanbesteding 0,38 materiaal
Afschrijvings- of vervangingskosten		0,02 afschrijving	(8% van kosten normaal beheer) 0,14*
Investeringskosten		--	0,2 in groenfonds

* De afschrijving kan ook berekend worden aan de hand van tabellen met een berekening per beheergroep

De bedragen voor 2000 zijn gebaseerd op de vigerende begroting. Wanneer deze bedragen worden uitgesplitst naar de voorgestelde vier soorten kosten van groen ontstaat de kolom Deel van 2000 voor 2001. Daaruit blijkt dat al voor 0,02 miljoen aan afschrijving of vervanging wordt uitgegeven in normaal beheer. In de laatste kolom zijn vervolgens, gebaseerd op ervaringen bij meerdere gemeenten in den lande (Elst, Goirle, Egmond), de vier soorten kosten uitgewerkt.

Afschrijving is vanuit ervaringsfeiten uit de gemeente te ramen op ongeveer 10% van de jaarlijkse kosten voor normaal beheer exclusief materiaal. Deze raming is bij de gemeente uitgewerkt door de kosten voor aanleg van de verschillende soorten groen te delen door de tijd dat het groen meegaat.

De investeringskosten zijn vervolgens geraamd aan de hand van de met prioriteit gekozen projecten voor het groen in de Leiderdorp in paragraaf 8.1.2 tot en met 8.2. Ook de hoogte van dit budget komt goed overeen met ervaringen elders in Nederland (ongeveer 10 tot 15% van de beheerskosten en afschrijving).

Voor de uitvoering van Groenbeleid wordt dus voorgesteld in totaal fl. 300.000 gulden extra per jaar voor bomen en groen uit te trekken. Daarvan is ongeveer fl. 100.000 gulden noodzakelijk voor afschrijving en fl. 200.000 voor uitvoering van groenprojecten. Alleen door meer geld uit te trekken voor het groen is mogelijk de kwaliteit te behouden en te verbeteren.

Een groenfonds is tenslotte een belangrijk middel om de uitvoering van groenplannen te kunnen versnellen en grotere groenprojecten ook beter te kunnen aanbesteden (in verband met subsidiestromen en de omvang van de aanbesteding). De begrotingsbehandeling van de gemeente loopt immers niet parallel aan het plan en plantseizoen voor het groen en bomen. Besluitvorming over de begroting in oktober betekent meestal uitvoering anderhalfjaar later. Door een storting in het groenfonds kan flexibeler met de aanbesteding worden omgegaan al vanaf het eerste jaar dat deze storting plaatsvindt. Ook kunnen andere opbrengsten, bijvoorbeeld uit de verkoop van kleinschalig groen, in het fonds gestort worden om elders groenkwaliteit te verhogen.

Daarnaast is het zinvol om het gemeentelijk beleid ten aanzien van bomen en groen helder geormerkt in een groenfonds uit te werken. Zo wordt voorgesteld éénderde van het groenfonds te oormerken voor bomen en tweederde van het groenfonds te oormerken voor het groen. In de bijlage nr. 4 worden algemene principes voor financiering van groen aangegeven. Deze principes liggen aan de basis van het voorgaande voorstel.

Deze financieringsstrategie dient in duidelijke procedures ingebed te worden. De volgende procedure van uitvoering van het Groenstructuurplan en Communicatieplan wordt voorgesteld.

- een medewerker Groenbeleid van de afdeling BBOR wordt verantwoordelijk voor het schrijven van een jaarlijks uitvoeringsprogramma,
- de klankbordgroep Groenstructuurplan Leiderdorp wordt voortgezet als vertegenwoordiging van de bewoners van Leiderdorp en toetst het uitvoeringsprogramma,
- de medewerker BBOR draagt zorg voor het op tijd verschijnen van het jaarlijks uitvoeringsprogramma,
- tegelijkertijd wordt er een (bestaand) forum of commissie BBOR binnen de gemeente verantwoordelijk gemaakt voor monitoring en besluitvorming rond de uitvoering van het Groenstructuurplan en het Groenbeheerplan. Dit kan de bijvoorbeeld een bestaande raadscommissie zijn.

Hoe gaat de procedure in zijn werk; jaarlijks schrijft de medewerker Groenbeleid een uitvoeringsprogramma. In het uitvoeringsprogramma worden actiepunten en communicatievoorstellen in projectvoorstellen uitgewerkt en voorgelegd. Bij het uitvoeringsprogramma is een voorstel voor dekking betaling van de actiepunten/projecten uit het groenfonds eventueel met co-financiering van andere organisaties. De wethouder brengt dit uitvoeringsprogramma namens de ambtelijke werkgroep in de commissie BBOR. De commissie zal het programma afwegen op basis van onder andere een verslag van het afgelopen jaar. Vervolgens verleent de commissie goedkeuring voor de actiepunten/projecten en dekking uit het Groenfonds.

BIJLAGE 1   RANDVOORWAARDEN AFSTOTEN GROEN

GEMEENTE LEIDERDORP
ALGEMENE VOORWAARDEN:
- AF TE STOTEN EN IN GEBRUIK GEVEN OPENBAAR GROEN

inzake het adopteren van af te stoten en in gebruik te geven groen door de bewoners van de gemeente Leiderdorp

Deel 1: REGELING AFSTOTEN VAN OPENBAAR GROEN

De voorwaarden zoals genoemd in het Groenstructuurplan voor kleinschalig groen zijn bij deze regeling van toepassing.

Definities

Af te stoten groen	gemeentegrond met de bestemming groen, direct grenzend aan woonpercelen volgens de door de gemeente verstrekte tekening.
Af te stoten groen - laag	af te stoten groen met een hoogte kleiner dan 1 meter.
Af te stoten groen-hoog	af te stoten groen met een hoogte groter dan 1 meter.
Adopteren	het inrichten en onderhouden van het af te stoten groen door de gebruiker, overeenkomstig deze Algemene Voorwaarden.
Gebruiker	de bewoner van het perceel direct grenzend aan het af te stoten groen.

1. Algemeen

- 1.1 De strook af te stoten groen wordt door de gebruiker als af te stoten groen ingericht en onderhouden zonder dat enige verrekening van kosten zal plaatsvinden.
- 1.2 Voor het kappen van bomen dient een kapvergunning te worden aangevraagd bij burgemeester en wethouders van Leiderdorp.
- 1.3 Bij verhuizing dienen deze voorwaarden te worden overgedragen aan de nieuwe bewoner(s) of gebruiker(s).
- 1.4 Door het in gebruik nemen van het af te stoten groen, wordt de gebruiker geacht bekend te zijn met deze Algemene Voorwaarden en is gehouden deze Algemene Voorwaarden na te leven.

2. Voorwaarden voor de inrichting van af te stoten groen-laag

- 2.1 De gebruiker mag naar eigen keuze deze strook af te stoten groen inplanten. De beplanting mag niet hoger worden dan 1 meter; op 10% van de aanwezige oppervlakte is beplanting met een hoogte groter dan 1 meter toegestaan.
- 2.2 Als erfafscheiding van het af te stoten groen is een haag met een maximale hoogte van 1 meter toegestaan.
- 2.3 Alleen beplanting, gazon en staptegels zijn toegestaan.
- 2.4 Voor de toegang naar de voordeur en garagedeur is een verharding tot respectievelijk 1 meter en 2 meter breed toegestaan.
- 2.5 Bouwwerken, schuttingen, hekwerk(-jes) e.d. zijn niet toegestaan.
- 2.6 De kosten voor aanschaf, aanbrengen en afvoeren van beplantings- en bestratingsmaterialen komen voor rekening van de gebruiker.

3. Voorwaarden voor de inrichting van af te stoten groen-hoog

- 3.1 De gebruiker mag naar eigen keuze de strook af te stoten groen-hoog inplanten. De beplanting mag hoger worden dan 1 meter.
- 3.2 Als erfafscheiding van het af te stoten groen is een haag met een hoogte groter dan 1 meter toegestaan.
- 3.3 Alleen beplanting, gazon en staptegels zijn toegestaan. Bouwwerken, schuttingen, hekwerk(-jes) e.d. zijn niet toegestaan.
- 3.4 De kosten voor aanschaf, aanbrengen en afvoeren van beplantingsen bestratingsmaterialen komen voor rekening van de gebruiker.

4. Voorwaarden voor het onderhoud

- 4.1 Het af te stoten groen dient vrij te zijn van zwerfvuil.
- 4.2 Bij het onkruidvrij houden van het af te stoten groen mogen geen chemische bestrijdingsmiddelen worden toegepast.
- 4.3 De beplanting mag niet over de naast het af te stoten groen gelegen openbare weg hangen. Lichtmasten en straatnaamborden dienen goed zichtbaar te blijven. Jaarlijks wordt dit in de week na 15 juni en 1 september door de gemeente gecontroleerd.
- 4.4 Het op hoogte houden van de grond in het af te stoten groen dient te geschieden door en voor rekening van de gebruiker.

Deel 2: REGELING GEBRUIK VAN OPENBAAR GROEN

De voorwaarden zoals genoemd in het Groenstructuurplan voor kleinschalig groen zijn bij deze regeling van toepassing.

Regels

1. Het openbaar blijft in bezit van gemeente.
2. Het groen blijft groen en in principe met gelijkblijvende inrichting.
3. Er mogen geen bomen geplant worden.
4. Het groen moet verkeers- en sociaal veilig blijven (max hoogte beplanting 1 meter 80 centimeter).
5. De gebruikersovereenkomst blijft geldig tot wederopzegging van bewoner of gemeente.
6. Er mag geen schutting op het groen geplaatst worden.
7. Het gebruik van het groen is gratis.
8. Jaarlijks worden de gebruikersovereenkomsten gecontroleerd.
9. Bij constatering van overtreding volgt APV-controle.
10. Indien nodig zal de gemeente zonder overleg tot vernietiging van het groen op de lokatie overgaan.

Optioneel

- plaatsing eigen milieucontainers in overleg af te spreken.

Aldus vastgesteld door burgemeester en wethouders van Leiderdorp .....

BIJLAGE 2 PROJECTVOORSTELLEN VOOR DE GROENSTRUCTUUR VAN LEIDERDORP

Achtereenvolgens:

- 1 Aanpassing ruggengraat Engelendaal (naar 2x1 en afhankelijk van IVVP).
- 2 Aanpassing groeninrichting Houtkamp (opener en afhankelijk van as Santhorst-Winkelhof).
- 3 Principevoorstel herinrichting groen rond de watermolens.
- 4 Motto's voor de wijken uitwerken tot een groenbeeld van het kleinschalig groen in overleg met bewoners.
- 5 Inventarisatie monumentale bomen.
- 6 Vaststellen ontwerpeisen voor bomen.
- 7 Opzetten structurele communicatie met hondenverenigingen en hondenbezitters over de invulling van het hondenbeleid en de voorlichting met actief uitvoeren van de voorlichting over hondenbeleid.
- 8 Jaarlijks projecten gericht op honden uitvoeren van de hondenbelasting.

1 Aanpassing Ruggengraat Engelendaal

Achtergrond	Als een brede groenstrook tussen de bebouwing van Leiderdorp ligt de Engelendaal. In een recent verleden is hier een 2 x 2 weg in aangelegd. Deze weg fungeert als een barrière tussen oost en west Leiderdorp. Daarnaast is het groen langs deze as niet te betreden. Door de aanleg van de rondweg van provinciale wegen is het mogelijk een 2x1 weg te realiseren met meer ruimte voor gebruik, natuur en groen.
Doel	De ruggengraat is een groenvlak waarin wegen liggen. Het terugbrengen van 2x2 naar 2x1 biedt meer ruimte voor groen. Natuur krijgt hier voorrang. De Engelendaal verbindt de beide veranda's in groen en recreatie. De Engelendaal wordt daarmee verblijfsruimte met meer langzaam-vekeersverbindingen dwars en parallel op de ruggengraat.
Aanpak	Het natuurbeeld voor de Engelendaal behoort bij het netwerk van de berm en het netwerk van bossages. In een integraal plan wordt met medewerking van andere afdeling kwaliteit in deze strook gebracht. Daarbij is eventueel bebouwing denkbaar. Deze verharding verbindt de twee delen van Leiderdorp. Een recreatief pad langs de Engelendaal verbindt de Houtkamp met Munnickenpolder en Boterhuispolder. Veel van het groen kan gehandhaafd worden. Een laanstructuur haaks op de Engelendaal versterkt de ruimtelijke werking en opbouw van Leiderdorp.
Maatregelen	Het verwijderen van 1 van de dubbele rijstroken. Het aanleggen van een recreatief pad ter hoogte van de andere rijstrook inclusief het bestaande fietspad. Het opnieuw inrichten van de groene ruimte voor gebruik en het aanbrengen van laanbeplanting langs de kruisende wegen. Mogelijk kan water een rol spelen in de inrichting. Het waterschap is overlegpartner.
Aandachtspunten	Aansluiting van langzaamverkeersverbindingen tussen oost en west. Water als mogelijke verbinding tussen de historische Leysloot en de Houtkamp. Aandacht voor bermnatuur en natuur van bossages en mogelijk natuur van de waterkant.
Kosten/financiering	Integraal project samen met andere afdelingen in het kader van stadsvernieuwing of herinrichting centrum. Duidelijke relatie met IVVP en/of Centrumplan.
Kostenraming	Onderdeel groen in de Engelendaal ongeveer fl. 120.000 inclusief planvorming
Eerste stap	Maken van een integraal plan afgewogen tegen de inzichten van het Centrumplan, IVVP en het plan 2015.

2 Aanpassing Groene hart de Houtkamp

Achtergrond	Door natuurlijke ontwikkeling is het Groene Hart de Houtkamp in de loop van de jaren een dicht bos geworden, met verscholen toegangen tot het stadspark. De functie van stadspark is daardoor minder zichtbaar en bruikbaar. Wil het Groene Hart weer in het middelpunt van Leiderdorp staan dan is aanpassing noodzakelijk
Doel	Opener structuur van de entrees tot de Houtkamp, duidelijke informatie en communicatie over de doelstellingen en eindbeelden van de Houtkamp.
Aanpak	Er zijn een aantal ingangen tot het park. Deze entrees zijn niet logisch bereikbaar vanuit de verschillende wijken, ze sluiten niet aan op wandel- en fietspaden en vanaf de belangrijke kruispunten kan je het bos niet bereiken. Door de entrees opener te maken, ondergroei en bomen weg te halen, een accent aan te brengen (toegangshek of bord) en in de verharding een kleuraccent aan te brengen wordt de looper richting het park aangelegd. Waar mogelijk moet aangesloten worden op wandel- en fietspaden vanaf de kruispunten en de wijken. Duidelijkere keuzes voor de ontwikkeling van ecologische waarden in de Houtkamp vaststellen. Ecologische kennis is nu nog geconcentreerd in Houtkamp. Goede communicatie tussen medewerkers en planmakers.
Maatregelen	Dunnen van het groen bij de ingangen, meer licht creëren. Plaatsen van accenten (hek of bord) Vervangen van de verharding bij de ingang waardoor de looper gelegd wordt.
Aandachtspunten	Bereikbaarheid, veiligheid voor gebruikers, uitleg over functie en inhoud van het park, logische fietsroute naar winkelcentrum. Evaluatie natuurontwikkeling in de uitloopgebieden. In de heemtuin is al drie jaar een libellen- en waterjufferinventarisatie aan de gang. De resultaten zijn tot nu toe goed en zijn tevens te gebruiken als indicatie voor de waterkwaliteit in de heemtuin en zijn omgeving. Er komen een aantal 'rode lijstsoorten' voor een aantal die op het punt staan om op de rode lijst geplaatst te worden. Het voorkomen van deze soorten in de kern van het dorp is veelzeggend voor de potentie van goed beheerde sloten en slootkanten in Leiderdorp. Voor deze gebieden geldt niet alleen dat een gedifferentieerd beheer de waarde vergroot. Ook een goed afgestemd beheer op de mogelijkheden en potentie van deze gebieden is een must. De maaitijden moeten worden heroverwogen evenals de introductie van nieuwe en verloren soorten. Volledige informatie over natuur in Leiderdorp is aanwezig bij de beheerder van de Heemtuin.
Kosten/financiering	Een groot deel van de kosten kunnen uit vervangingskosten voor groen gedragen worden voor het onderdeel dunnen en onderhoud. De borden en/of hekken en bestrating kunnen bij herstratingen of als investering worden ingebracht. Het waterschap is overlegpartner.
Kostenraming	Projectbudget ongeveer 100.000 gulden inclusief planvorming.
Eerste stap	opstellen integraal detailontwerp aanvragen kostenplaatsen uitvoering

3 Principevoorstel inrichting van de groene ruimte voor de molens

Achtergrond	De molens zijn in het oorspronkelijk natte Leiderdorp beeldbepalend voor het landschap. Daarnaast zijn molens landschappelijk kenmerkende elementen en goed zichtbaar in het dorp. Extra aandacht voor het groen rond de dorpen is gewenst.
Doel	De groene ruimte rond de molens zijn parels in het openbaar groen. Zij verwijzen naar het ontstaan van Leiderdorp en bieden een hoge plaats langs de Blauwe ring met zicht op buitengebied en ander groen. Een op gebruik gerichte inrichting wordt als principe voorgesteld met een gefaseerd plan.
Aanpak	De doelstelling van de terreinen rond de molens dient als eerste te worden vastgesteld op verblijf en gebruik. Om de molens herkenbaar in het landschap en het groen te leggen, wordt een standaard of principevoorstel voor groeninrichting rond de molens voorgesteld. Gefaseerd zal de gemeente deze inrichting ter hand nemen.
Maatregelen	Allereerst het creëren van voldoende ruimte rond de molens voor een nieuwe inrichting van het groen. De principe-inrichting zal rekening moeten houden met gebruik van de molens en heeft een lage beplanting met een inheems karakter. Een rustpunt langs het water met zicht op molen, water en groen zijn de basis voor de inrichting.
Aandachtspunten	Rekening houden met de molenbiotoop Voldoende ruimte voor 'intensief gebruik' Zicht op het water Bereikbaarheid vanuit de wijk Het waterschap is overlegpartner.
Kosten/financiering	Financiering voor groenprojecten in de wijkaanpak Investeringsbudget per molen noodzakelijk.
Kostenraming	Ongeveer fl. 20.000 gulden per molen inclusief gezamenlijke planvorming.
Eerste stap	Het maken van een principe-inrichtingsvoorstel voor het groen rond molens.

4 Motto's voor de wijken uitwerken tot een groenbeeld van het kleinschalig groen in overleg met bewoners

Achtergrond	Het groen in de wijken is te verdelen in groen van belang voor het dorp en groen van belang voor de wijk en groen van belang voor de bewoners. Het groen van belang voor de bewoners is vooral het kleinschalig groen, de stoffering van de wijk. Het kleinschalig groen is verouderd en moeilijk te onderhouden. Een nieuw beeld voor het kleinschalig groen is gewenst. Daarmee kan tevens het onderscheid in de wijken worden onderstreept.
Doel	Het aangeven van motto's en een groenbeeld van de wijk ter overleg met bewoners. Vervolgens uitvoering volgens de basisprincipes van simpel kleinschalig groen.
Aanpak	De gemeente stelt per wijk een motto vast voor het kleinschalig groen. Als voorbeeld: Oude wijken: veldesdoorn in blokhagen, bomen en gras Woonwijken met centraal groen: klimop, bomen en vlinderstruiken. Met deze motto's definieert de gemeente een aantal principemogelijkheden voor de inrichting van kleinschalig groen in een bepaalde wijk. Deze principemogelijkheden en hun verdeling in de woonstraten zijn het onderwerp van discussie. Belangrijkste voorwaarde voor de mogelijkheden zijn de beheersbaarheid en betaalbaarheid. Na een keuze in de wijk gaat de gemeente gefaseerd, onder andere afhankelijk van het tempo van herstraten, aan de slag met vervanging van groen.
Maatregelen	Het vaststellen van een motto en principemogelijkheden voor kleinschalig groen. Het overleggen van de principemogelijkheden met bewoners. Het gefaseerd uitvoeren van vervanging, in samenhang met tempo herstratingen.
Aandachtspunten	Betrokkenheid bewoners bij uitvoering Passend groenbeeld bij Leiderdorp, groen hart Samenhang met uitgifte van groen Financiering voor toekomstige vervanging (na ongeveer 20 jaar) regelen
Kosten/financiering	Veel van deze kosten worden gedragen door herstratingen Wijksgewijs zijn (met name in de oude wijken) nieuwe financieringsbronnen nodig, bijvoorbeeld het geld voor vervanging
Kostenraming	Kosten per wijk geschat tussen de 25.000 en 100.000 gulden
Eerste stap	Het maken van de motto's per wijk en het vaststellen van de principemogelijkheden. Het vaststellen van een procedure en planning van de wijks gewijze aanpak.

5 Inventarisatie monumentale bomen

Achtergrond	Bomen zijn beeldbepalend in het groen van Leiderdorp. De gemeente ligt vlak bij zee, de beeldbepalende bomen zijn daarom niet monumentaal hoog, maar wel kenmerkend. Op dit moment zijn er geen goede criteria waarop kapvergunningen standaard worden afgewogen.
Doel	Het inventariseren van de (monumentale) bomen in particulier en openbaar groen.
Aanpak	De gemeente kondigt aan te gaan inventariseren. Mensen kunnen hun boom opgeven voor de inventarisatie gekoppeld aan een toezegging dat zij n advies voor behoud van hun boom bij de gemeente kunnen krijgen. Daarnaast inventariseren de mensen in het veld de belangrijke en beeldbepalende bomen (waaronder de monumentale bomen).
Maatregelen	De gemeente legt vast dat bewoners vragen kunnen stellen en advies kunnen krijgen op het gebied van bomen bij de medewerkers van de gemeente. De gemeente kondigt in de lokale pers aan de bomen te gaan inventariseren. De gemeente maakt tijd vrij voor ambtenaren intern en extern voor het inventariseren en verwerken van de gevonden bomen. De gemeente stelt de lijst met (monumentale) bomen vast.
Aandachtspunten	Duidelijke definiëring van wat beeldbepalende en/of monumentale bomen in Leiderdorp zijn. Duidelijke procedure van maatregelen en omgaan met deze bomen. Vaststellen soorten en bomenbestand van gewenste bomen voor nieuwe inrichting. Koppeling aan bestemmingsplan en aan de verordening op de beplantingen.
Kosten/financiering	Valt voor de taken van de gemeente, uit reguliere budgetten te betalen met aanvulling als projectbudget.
Kostenraming	Kostenraming in uren ongeveer 240 uur (intern en extern gecombineerd).
Eerste stap	Het vaststellen van de definitie van beeldbepalende- en monumentale bomen. Het vrijmaken van medewerkers voor het uitvoeren van de inventarisatie.

6 Vaststellen ontwerpeisen voor bomen

Achtergrond	De bodemsituatie in Leiderdorp is specifiek en zelfs per wijk verschillend. Ook de beschikbaarheid van water en de natheid verschillen. Voor inbreidingslokaties, toekomstige nieuwbouw of aanleg van groen en het onderhoud van bestaande bomen is het belangrijk de minimale eisen voor bomen vast te stellen. De gemeente beschikt nog niet over een dergelijk kader.
Doel	Het definiëren en vaststellen van ontwerpeisen aan bomen gericht op: behoud en ontwikkeling van bomen in bestaande situaties, optimale groeiomstandigheden voor bomen in nieuwe situaties.
Aanpak	Inventarisatie van problemen bij bomen (zoals het doorgroeien van wijkers en het wegwijnen van de blijvers). Op grond van deze problemen kunnen de ideale doelsoorten voor Leiderdorp en het beheerregiem worden vastgesteld. Uitgaande van de natuurgerichte ontwikkeling van een groot deel van het groen zullen deze soorten inheems zijn. Vervolgens het vaststellen van de minimale ontwerpeisen en onderhoudscriteria gericht op duurzaam beheer en ontwikkeling van de bomen. Deze laten vaststellen door de raad en als uitgangspunt nemen voor nieuwe plannen en regulier beheer.
Maatregelen	Duidelijke eindbeelden voor ‘gegroeide’ situaties zoals de bomen in de Schansen Goede mogelijkheden bieden voor ‘monumentale’ en beeldbepalende bomen in Leiderdorp Uitvoering van de zorgplicht Set van randvoorwaarden voor nieuw ontwerp vaststellen
Aandachtspunten	Goede groeiplaatsomstandigheden en de bijpassende soort. Wat zijn de einddoelen met het groen in het algemeen in Leiderdorp. Heeft de gemeente voldoende financiering geregeld voor de zorgplicht en de inrichting van goede voorzieningen voor bestaande en nieuwe bomen.
Kosten/financiering	Moeten grotendeels uit vervangingskosten komen. Daarnaast kan incidenteel een projectbudget als investering aangevraagd worden voor grote hoeveelheden (zoals een totaalplannetje voor de Schansen).
Kostenraming	Voor Leiderdorp zijn de grote projecten: - de Schansen: ongeveer fl. 100.000 (ex arbeid) - de Oude wijken: ongeveer fl. 50.000 (ex arbeid)
Eerste stap	Het vaststellen van een beeld van de gewenste bomen in Leiderdorp en hun minimum randvoorwaarden.

7 Opzetten structurele communicatie over de invulling van het hondenbeleid

Achtergrond	Hondenbeleid is in de gemeente Leiderdorp al geregeld. De gemeente heeft behoefte aan een evaluatie en meer aandacht voor hondenplezier. Duidelijkheid en voorlichting lijken centrale middelen hiervoor.
Doel	Het vaststellen van de gewenste einddoelen voor voorlichting en communicatie met betrekking tot hondenplezier in samenwerking met de doelgroep.
Aanpak	Er is geen sprake van een hondenprobleem in de gemeente. Wel wordt de gemeente onregelmatig gebeld over overlast van honden. De hondenbelasting wordt niet helder alleen voor hondenbeleid gebruikt. De hondenbezitter is de centrale persoon voor uitvoering van hondenbeleid. Door onduidelijkheid over de regels, vragen en het gebruik van de belasting heeft de bezitter geen reden om mee te werken aan gemeentelijk beleid. Door in goed overleg binnen de door de gemeente te stellen kaders de regels te evalueren en aan te scherpen en deze vervolgens op de juiste wijze te communiceren kan draagvlak voor hondenplezier bij bezitter en niet-bezitter behaald worden.
Maatregelen	Het vaststellen van de kaders van hondenplezier voor de gemeente Leiderdorp. Het uitnodigen van de doelgroep voor een evaluatie en toepassing van regels. Het regelmatig bijhouden van dit overleg en het communiceren van het gemeentelijk beleid naar de bewoners en bezitters. Het duidelijk maken van de projecten die met hondenbelastinggeld worden uitgevoerd.
Aandachtspunten	Low-profile benadering. Hoe meer regels hoe meer de gemeente dient te regelen, inclusief de kans dat het beleid te ver doorschiet. De bezitter is het centrale punt. Als hij of zij zich niet aangesproken voelt gebeurt er niets. Voorlichting en communicatie dienen ruim ingezet te worden.
Kosten/financiering	Veel van de kosten zijn voor de gemeente, normale kosten. Daarnaast zijn projectkosten te definiëren in de vorm van een standaardbedrag voor communicatie.
Kostenraming	ongeveer 20.000 gulden op jaarbasis
Eerste stap	Het vaststellen van de kaders voor hondenplezier.

8 Jaarlijks projecten uitvoeren van de hondenbelasting

Achtergrond	De hondenbelasting wordt nu betaald door de honden-bezitters zonder dat duidelijk is waar het geld heengaat. Meer duidelijkheid over de besteding van de hondenbelasting geeft meer draagvlak voor de betaling en de handhaving van de regelgeving.
Doel	Jaarlijks projecten vaststellen en uitvoeren voor de hondenbelasting gericht op hondenplezier.
Aanpak	Een ambtenaar van de gemeente bereidt projectvoorstellen voor hondenplezier en brengt deze in op het overleg met de doelgroep. Vervolgens worden de projecten gezamenlijk en met persbelangstelling uitgevoerd en 'geopend'.
Maatregelen	Maatregelen voor hondenplezier zijn: Het aanleggen van uitrenveldjes begrensd door groen met een zitplek voor de bezitter. Het inrichten van duidelijke informatieborden bij grote groenelementen in de gemeente Leiderdorp. Het aanbieden van een boekje hondenplezier en cursussen voor hondengedrag aan elke nieuwe hondenbezitter. Het oprichten van een vereniging van hondenbezitters.
Aandachtspunten	Niet belerend, maar meedenkend. Voortbouwen op sociale controle, met name binnen de groep van hondenbezitters. Het oprichten van een platform voor hondenbezitters. Voldoende publiciteit.
Kosten/financiering	Kosten van de maatregelen zijn grotendeels gedekt door de hondenbelasting. Kosten voor uren van de ambtenaren zijn als projectbudget aan te vragen in het investeringsplan.
Kostenraming	Ongeveer fl. 25.000 op jaarbasis voor ondersteuning vanuit de gemeente.
Eerste stap	Het vaststellen van de kaders waarbinnen de doel-belasting wordt besteed en het vaststellen van een actieprogramma in overleg met de doelgroep.

BIJLAGE 3   TABEL MET DE PRIORITERING VAN PROJECTVOORSTELLEN VAN BETEKENIS VOOR HET HELE DORP.

In deze tabel is de formule Effectiviteit = Kwaliteit x Draagvlak uitgewerkt. Aan de hand van de beleidsuitgangspunten voor het Groenstructuurplan Leiderdorp (hoofdstuk 6, Conclusies Analyse), de interpretatie van het beleidsuitgangspunt in de visie (hoofdstuk 7) zijn projecten gedefinieerd. Deze projecten zijn weer verdeeld naar:

- thematische projecten (T, subparagraaf 8.1.1),
- beheersprojecten (B, subparagraaf 8.1.2),
- integrale inrichtingsprojecten (I, subparagraaf 8.1.3) en
- sectorale inrichtingsprojecten (S, subparagraaf 8.1.4).

Deze projecten zijn vervolgens gewaardeerd op de zes criteria voor Kwaliteit en Draagvlak (paragraaf 8.2):

Kwaliteit

1. nuttig: een project draagt bij aan het beantwoorden van de beleidsuitgangspunten en past goed binnen de groenstructuur zoals gekozen in het Groenstructuurplan
2. imago: de projecten hebben een wervende inhoud en dragen bij aan de regionale 'plaatsing' van Leiderdorp.
3. effect: de projecten dragen in verhouding veel bij aan de kwaliteit van de groenstructuur van Leiderdorp.

Draagvlak

4. samenhang: aansluitend op bestaand beleid en met lange termijn vooruitzicht (in relatie tot '2015' en de plannen voor de polders)
5. realiseerbaar: de projecten zijn realiseerbaar in tijd en geld (planningsmatig)
6. breed: de projecten dienen alle lagen van de bevolking (van wijkbewoners tot bezoeker).

Aan de hand van de waardering per 6 criteria is een eindscore gemaakt. Daarin zijn alleen de 6 keer scorende en de 5 keer scorende projecten eruit gelicht. Deze zijn respectievelijk met een ++ en een + aangegeven. De projecten met een eindscore van ++ zijn in paragraaf 8.2 als projecten met prioriteit opgenomen.

Uitgangspunten	Visie	Projecten		Waardering						Eind-score		
		type	Inhoud van de projecten	1	2	3	4	5	6			
Beleidsuitgangspunt	Visie											
11. Kansen voor groen in stedelijke ontwikkelingen (stedenbouwkundig dan wel verkeerstechnisch) worden door de gemeente benut; groen wordt in een vroeg stadium (probleemverkenning) betrokken bij planvorming.	Uitgangspunt	B	- opstellen lijst van integrale projecten.	X		X	X					
4. De gemeente stelt de hoofdwaterstructuur 'blauwe ring' en wegenstructuur vast als basis voor een groenstructuur.	1. Vormgeving van groen langs Engeldaal en Ericaalaan/van de Valk Bouwmanlaan.	I I	- aanpassing ruggengraat Engeldaal (naar 2x1) - herkenbare en continue inrichting Ericaalaan/van de Valk Bouwmanlaan (bomen)	X X	X X	X X	X X			X X	++ +	
13. Voor de auto-verkeersontsluiting blijft de Engeldaal de hoofd-as. Dwars daarop wil de gemeente een recreatief en langzaamverkeersas realiseren.	1. Ontwerpogave van de groene recreatieve as tussen Oude Rijn en Bloemerd in 3 delen.	B B B	- ontwerp van een groen en rood centrum van Leiderdorp langs de Houtkamp. - een groen/blauwe loper tussen de Oude Rijn en de Houtkamp - een recreatieve loper tussen de Houtkamp en de Bloemerd (langs de Winkelhof)	X X X	X X X	X X X	X X X			X X X	+	
5. Voor de visie op een hoofd-groenstructuur gaat de gemeente uit van een afkoppeling van de Engeldaal voor interlokaal verkeer.	1. Grote groenvlakken (houtkamp en de Bloemerd) aanpassen voor gebruik	I S S	- aanpassing ruggengraat Engeldaal (naar 2x1) - aanpassing groeninrichting Houtkamp (opener) - aanpassing groeninrichting van de Bloemerd (toegankelijkheid)	X X X	X X X	X X X	X X X			X X X	++ ++ +	
6. De samenhang van langzaamverkeersroutes en groen gebruikt de gemeente als basis voor haar plannen.	1. De randen van de wijken en de centraal in de wijk gelegen groenelementen aansluiten op de blauwe ring en het groene hart.	I I I S	- Aanpassing Groene Long en Dolk. - Aanpassing Leysloot en waterpartij. - Principevoorstel herinrichting groen rond de watermolens. - aanleggen en onderhouden van natuurgerichte randen van wijken.	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X			X X X X	++ ++ ++ +	

<p>11. De gemeente verbetert de mogelijkheden voor het gebruik van het openbaar groen afgestemd op verschillende doelgroepen.</p>	<p>Uitgangspunt</p>	<p>T</p>	<p>- opzetten structurele communicatie met hondenverenigingen en hondenbezitters over de invulling van het hondenbeleid en de voorlichting. - actief uitvoeren van de voorlichting over hondenbeleid (kan niet zonder vorig project) - jaarlijks projecten gericht op honden uitvoeren van de hondenbelasting.</p>	<p>X X X</p>	<p>X X X</p>	<p>X X X</p>	<p>X X X</p>	<p>X X X</p>	<p>++ ++ ++</p>
---	---------------------	----------	--	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	---------------------------

Recente problemen in het openbaar groen

In Leiderdorp is de veroudering van met name het kleinschalig groen zichtbaar geworden. Voor het behoud en de verbetering van het beeld, is vervanging van het openbaar groen noodzakelijk. Allereerst zal gestart moeten worden in de oudere wijken. Dat betekent dat vervanging ook in de nieuwe wijken een onderwerp zal gaan worden.

Hoe werkt vervanging van groen

Groen veroudert, afhankelijk van het soort openbaar groen. Elke 20 tot 30 jaar is vervanging noodzakelijk. De vervanging van openbaar groen is niet begroot en kan dus ook in principe niet volledig betaald worden uit de bestaande budgetten. Er wordt immers niet gespaard voor openbaar groen. Het sparen is normaal bij veel andere investeringen in de buitenruimte zoals wegen en openbare voorzieningen en vindt daarbij al sinds jaar en dag plaats. Het sparen voor groen wordt onder andere met succes in de gemeente Nijmegen toegepast. Ook de gemeente Ouder-Amstel heeft goede ervaringen met een groenfonds. De gemeente Driebergen-Rijsenburg hanteert al enige tijd een bomenfonds om gespaard geld vast te leggen.

Dat niet eerder verouderd groen vervangen behoefde te worden is te verklaren uit de beperkte ouderdom van de woonwijken. Daardoor is het groen pas nu en plaatselijk aan vervanging toe. Het is de verwachting dat in de loop van de jaren het probleem groter wordt omdat meerdere wijken aan vervanging toe zijn. Vervanging van het openbaar groen is de enige wijze om duurzaam kwaliteitsbehoud van het openbaar groen te bereiken.

Sparen voor groen

Groen sparen is gebaseerd op een vastgestelde termijn waarop vervanging van openbaar groen noodzakelijk is. De vervanging is afhankelijk van het type openbaar groen. Elk type openbaar groen heeft een andere termijn. Op grond van de investeringskosten om dit groen aan te leggen, de termijn van vervanging en de hoeveelheid groen is een fictief bedrag te bedenken voor vervanging. Door dit bedrag te sparen kan aan het eind van de termijn vervanging plaatsvinden.

Het Groenfonds

De spaargelden vloeien in een 'Groenfonds'. Het Groenfonds wordt dan het werkkapitaal voor uitwerking van de kwaliteits behoud en -verbetering. Het invoeren van een Groenfonds maakt het mogelijk het 'groene' werkkapitaal flexibel te beheren en te besteden aan de verschillende projecten voor kwaliteitsbehoud.

Voordelen van een Groenfonds zijn:

De herinrichtingsvraag verschilt per wijk op grond van het formaat van de wijk, het ene jaar kan dus een meevaller voor het groenfonds betekenen, maar het volgend jaar hard nodig zijn bij een grotere wijk. Op dat moment moet het geld beschikbaar zijn.

Er kan flexibel ingesprongen worden op de verschillende subsidiemogelijkheden met jaarrond einddata voor voorstellen.

Geld voor belangrijke en grotere projecten kunnen in de ontwikkelingexploitatie worden meegenomen of gespaard worden.

Aanvullende financieringsmogelijkheden voor het openbaar groen

Eenmalige bijdragen aan het groenfonds

Om te kunnen starten met het uitwerken van actiepunten is een startkapitaal gewenst. Momenteel is er geen geld gereserveerd. Er kan gekozen worden eenmalig een startbedrag in het Groenfonds te storten. Dit bedrag kan bijvoorbeeld opgebouwd zijn uit vijf jaar afschrijving van groen of een raming van de achtergebleven investeringen in het groen. Dit zou een fors eenmalig bedrag betekenen, te storten in het Groenfonds door gemeente en eventuele sponsors. Hiermee kan het versnelde sparen ook in een vijfjaar-termijn tot stand komen.

Compensatie

Wanneer er openbaar en privé groen verdwijnt kan de gemeente hiervoor compensatie eisen. Compensatie voor het verdwijnen van open plekken en bestaande groenelementen door bijvoorbeeld een hogere grondprijs per m² en/of een bedrag ter vervanging van verdwenen groen. Belangrijk is een goede regeling te treffen zodat het geen 'afkoop' van groen wordt. Het geld dient ook weer ingezet te worden in het groen door storting in een groenfonds. Compensatie kan onder andere van toepassing zijn bij de ontwikkeling van inbreidingslocaties, regionale recreatievoorzieningen en nieuwe infrastructuur (A4 en HSL), kap van bomen en bij inbreidingsplannen waardoor groen verdwijnt.

Subsidies

Bij uitvoering van projecten bijvoorbeeld gebruik maken van de stimuleringsregeling Natuur in de stad of Stadvernieuwing, of Groene Subsidies van provincie Zuid-Holland.

Randvoorwaarden budgetbeheer groen

Hieronder worden randvoorwaarden voor budgetbeheer van groen genoemd die de inzichtelijkheid van het beheer vergroten en ook de duidelijkheid over uitgaven van groen verbeteren. Daarmee is controle op de uitvoering van gemeentelijk groenbeleid mogelijk.

Automatisering kan stroomlijnen

Met een geautomatiseerd systeem kan een goed inzicht ontstaan in beheerskosten. Op deze manier is een financiële verantwoording van plannen in het groen te geven. De automatisering is een middel om meer inzicht te geven in kosten van groen maar nooit een doel op zich. Daarmee wordt bedoeld dat de automatisering nooit mag leiden tot een vast te stellen planning van werkzaamheden op een bepaald moment, waar niet van afgeweken mag worden. De natuur en omstandigheden zijn immers niet te programmeren.

functie	plantype	gebruik
automatisering	groenstructuurplan	- achtergrond financieringsvoorstel
	groenbeheerplan	- globale doorberekening financieringsvoorstellen
	werkplan	- globale planning werkzaamheden en controle en nacalculatie

Voorlichting

Voorlichting is belangrijk voor een goede uitvoering en draagvlak voor renovatie en projecten in het groen. In het communicatieplan voor de groenvoorziening van Leiderdorp worden voorstellen gedaan voor uitvoering van communicatie bij herinrichting en nieuwe aanleg.

BIJLAGE 5 LITERATUURLIJST

- Gemeente Leiderdorp, Afdeling BBOR, 1998
Samen voor de Openbare Ruimte, deel a kwaliteitsplan openbare ruimte
BBOR, mei 1998
- Tamminga G., 1995
Heemtuin Leiderdorp, van 0 tot 25 jaar
Leiderdorp, augustus 1995
- Gemeente Leiden, 1997
Ecologisch Beleidsplan, naar een dragende ecologische groenstructuur in de stad
Leiden, november 1997
- Gemeente Leiderdorp et al., 1999
W4, wonen - water - wegen - werken
Den Haag, februari 1999
- Zandvoort Ordening & Advies, 1999
Centrumvisie Leiderdorp, basis voor het programma
Utrecht, november 1999
- Hobo C., 1978
Leiderdorp in vroeger dagen
Zoetermeer, april 1978
- Stichting 1200 jaar Leiderdorp, 1979
Leiderdorp, aan jaagpad en snelweg, 1200 jaar wonen
Alphen aan den Rijn, 1979
- Hoogheemraadschap van Rijnland et al, 1999
Waterbeheersplan 2000, meer ruimte voor water
Leiden, mei 1999

BIJLAGE 8 METHODE VAN RAMING BUDGETVRAAG GROENSTRUCTUURPLAN LEIDERDORP

Opstap naar een raming budgetvraag

Op grond van de aangeleverde informatie over de budgetten van de gemeente Leiderdorp voor groen (begroting 2000) is een interpretatie uitgevoerd. De budgetten uit de begroting worden uitgesplitst en opgehangen aan verwachte kosten van beheer in de toekomst. In onderstaande tabel vindt u de bedragen uit de inzichten terug en een nieuwe opsomming voor 2001:

	2000	Deel van 2000 voor 2001	Nieuw bedrag 2001
Personeelskosten	1,13 miljoen	1,13 kosten personeel	1,13 kosten personeel
Kosten normaal beheer	1,3 miljoen aanbesteding 0,4 materiaal	1,3 aanbesteding 0,38 materiaalkosten	1,3 aanbesteding 0,38 materiaal
Afschrijvings- of vervangingskosten		0,02 afschrijving	(8% van kosten normaal beheer) 0,14*
Investeringskosten		--	0,2 in groenfonds

De in de tabel opgenomen raming voor afschrijving is gebaseerd op ervaringscijfers. In een drietal gemeenten is in het verleden deze raming gemaakt (Elst, Goirle en ...). Daarin zijn de kosten voor inrichting (materiaal en geld) afgezet tegen de afschrijvingstermijn voor het betreffende groen (leeftijd totdat van verouderd groen sprake is). Dit levert een bedrag per m² op. Voor de betreffende gemeenten kwam dat op een percentage tussen de 8 en 12 % van de normale beheerskosten uit.

De investeringskosten zijn geraamd als een startbudget (ongeveer 10% van het huidig budget voor normaal beheer) voor de uitvoering van projecten. Dit budget is niet opgebouwd uit de totale kosten voor uitvoering van alle met prioriteit genoemde projecten. Wel is een substantieel deel van deze projecten in een meerjarenbenadering uit te voeren.

De raming

In de laatste kolom 2001 van de tabel staan twee posten genoemd die onvoldoende gedekt zijn. Het gaat om de afschrijvings- of vervangingskosten en investeringskosten. Voor afschrijving is $(0,14 - 0,02 =) 0,12$ miljoen per jaar te weinig beschikbaar. Voor investeringskosten is ongeveer 0,2 miljoen per jaar nodig. Dat betekent als totaal een bedrag van 300.000 gulden jaarlijks te storten in het Groenfonds. Vanuit het groenfonds kan met een goede uitvoeringsregeling flexibel geld voor projecten en afschrijving worden uitgegeven.

In de bijlage nr. 4 worden algemene principes voor financiering van groen aangegeven. Deze principes liggen aan de basis van het voorgaande voorstel.